

**By- og Landskabsstyrelsens
Referencelaboratorium**

**Analysekvalitet for metaller i spildevand og
perkolat**

Analysetekniske vanskeligheder og forslag til forbedring

Analysekvalitet for metaller i spildevand og perkolat

Strandesplanaden 110
DK-2665 Vallensbæk Strand

Analysetekniske vanskeligheder og forslag til forbedring

Tlf: 70 22 42 30
Fax: 70 22 42 55
E-mail: eurofins@eurofins.dk
Web: www.eurofins.dk

Klient	Klientens repræsentant
By- og Landskabsstyrelsen	Lis Morthorst Munk

Projekt	Projekt nr.
By- og Landskabsstyrelsens Referencelaboratorium	20401-18

Forfattere	Dato
Anders Kjærulff Svaneborg	7. februar 2008
	Godkendt af
	Ulla Lund

	Rapport	ASV	UOL	UOL	07022008
	Udkast til rapport	ASV	UOL	UOL	04022008
Revision	Beskrivelse	Udført	Kontrolleret	Godkendt	Dato

Nøgleord	Klassifikation
Quality of analyses, trace elements, treated sewage, industrial waste water, leachate, accuracy, bias, precision	☒ Åben ☐ Intern ☐ Tilhører klienten

Distribution	Antal kopier
By- og Landskabsstyrelsen	fil
Referencelaboratoriets Styringsgruppe	fil
Eurofins	2
Lis Morthorst Munk	
Ulla Lund, Anders Svaneborg	

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	1
2	METODEVURDERING VED DATA FRA PRÆSTATIONSPRØVNINGER	2
2.1	Generel analysekvalitet	2
2.2	Faktorer, som kan påvirke analysekvaliteten.....	7
2.2.1	Forbehandling	8
2.2.2	Måling	9
3	FREMGANGSMÅDE	11
4	DATABEHANDLING	12
5	VURDERING AF RESULTATER	13
5.1	Kvantifikationsgrænser	13
5.1.1	Koncentrationsniveauer og kvantifikationsgrænser	13
5.1.2	Vurdering af koncentrationsniveauer i forhold til kvantifikationsgrænser.....	14
5.1.3	Samstilling af kvantifikationsgrænser og $s_{T \max}$ krav.....	14
5.1.4	Vurdering af kvantifikationsgrænser i forhold til $ST_{\max}$ krav.....	15
5.2	Interferenser	15
5.2.1	Interferenser, teori	15
5.2.2	Vurdering af matrixinterferens ved ICP-OES	15
5.2.3	Vurdering af matrixinterferens ved ICP-MS	16
5.2.4	Vurdering af spektrale interferenser ved ICP-OES	16
5.2.5	Vurdering af spektrale interferenser ved ICP-MS	19
5.3	Vurdering af dag til dag variation	19
5.4	Sammenligning af resultater for ICP-MS og ICP-OES.....	20
5.5	Sammenligning med resultater fra præstationsprøvninger og for AAS grafitovn.....	20
6	KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER	22
6.1	Metodevurdering ved data fra præstationsprøvninger	22
6.2	Koncentrationsniveauer i forhold til kvantifikationsgrænser	22
6.3	Kvantifikationsgrænser og $s_{T \max}$ krav	23
6.4	Interferenser	23
6.5	Vurdering af dag til dag variation	23
6.6	Sammenligning af resultater for ICP-MS, ICP-OES og AAS grafitovn.....	23
6.7	Forslag og anbefalinger til forbedring af analysekvaliteten.....	23
7	Referencer	25

BILAG

A	Resultater	A-1
B	ICP-OES, valg af bølgelængde, kvantifikationsgrænse og interferenser	B-1
C	ICP-MS, valg af isotoper og kvantifikationsgrænse	C-1

1 INDLEDNING

Referencelaboratoriet gennemførte i 2006 en metodevurdering for analyse af spor-elementer i spildevand og perkolat baseret på resultater fra tre præstationsprøvnin-ger /1/, /2/ og /3/. Resultaterne af metodevurderingen med de konklusioner, der kunne drages på det foreliggende materiale, blev publiceret i NYT fra REFLAB /4/.

Metodevurderingen viste, at analysekvaliteten med enkelte undtagelser ikke var til-fredsstillende.

Nærværende notat summerer resultaterne fra metodevurderingen og søger dels ved generelle betragtninger og dels ud fra gentagen analyse af prøver fra de to præsta-tionsprøvnin-ger (prøver fra den tredje præstationsprøvnin-ger var ikke længere til råd-ighed) af finde årsager til den utilfredsstillende analysekvalitet. På denne baggrund søges opstillet forslag til hvorledes analysekvaliteten generelt kan forbedres.

2 METODEVURDERING VED DATA FRA PRÆSTATIONSPRØVNINGER

Metodevurdering på basis af tre præstationsprøvninger i perioden 2002 – 2006 er publiceret i NYT fra REFLAB. Resultaterne heraf er resumeret nedenfor.

Prøverne i de tre præstationsprøvninger var

2002: spildevand fra galvanoidindustri

2004: industribelastet afløbsvand fra kommunalt renseanlæg

2006: lossepladssperkolat.

2.1 Generel analysekvalitet

Den generelle analysekvalitet for de enkelte sporelementer er vist i nedenstående tabeller, både for de tre seneste præstationsprøvninger og tidligere præstationsprøvninger for sporelementer i ubehandlet spildevand, perkolat og syntetiske prøver på sammenligneligt koncentrationsniveau.

	SØLV (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	0,798	15	0,911	0,203	0,174	0,267	25,4	21,8	33,5	9704
Ubehandlet spildevand	31,9	19	28,2	1,30	11,5	11,5	4,1	36,0	36,2	9704
	4,83	16	4,92	0,608	0,878	1,068	12,6	18,2	22,1	0202
Renset spildevand	6,54	12	6,69	0,369	0,596	0,700	5,6	9,1	10,7	0402
Perkolat	7,48	10	6,62	0,603	2,16	2,25	8,1	28,9	30,0	0602

	ALUMINIUM (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	86,4	12	83,65	2,21	3,20	3,89	2,6	3,7	4,5	0010
Ubehandlet spildevand	1284	10	1299	49,3	73,0	88,1	3,8	5,7	6,9	0602

	ARSEN (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	47,1	25	46,08	2,11	8,33	8,59	4,6	18,1	18,7	91SI
	22,22	38	22,30	1,29	3,79	4,01	5,8	17,1	18,0	NMR94
Ubehandlet spildevand	-	12	85,80	4,10	7,70	8,72	4,8	9,0	10,2	8634
	75,3	17	75,0	3,21	18,2	18,5	4,3	24,2	24,6	0202
Renset spildevand	42,1	14	42,4	3,25	8,30	8,02	7,7	19,7	21,2	0402
Perkolat	26,9	13	27,5	4,01	10,1	10,9	14,9	37,5	40	0602

	BOR (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	125	13	120	2,9	11,9	12,2	2,3	9,5	9,8	92SI
Renset spildevand	390	10	392	8,2	60,3	60,8	2,1	15,5	15,6	0402
Perkolat	5541	8	5593	310	196	368	5,6	3,5	6,6	0602

	BARIUM (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	18,8	13	17,4	1,1	2,5	2,7	5,7	13	14	92SI
	15,0	13	15,0	0,57	1,34	1,45	3,8	8,9	9,7	9603
	7,45	11	7,24	0,226	0,623	0,663	3,0	8,4	8,9	0010
Renset spildevand	46,9	12	46,6	0,85	3,43	3,53	1,8	7,3	7,5	0402
Perkolat	13,6	9	14,7	0,81	2,77	2,89	5,9	20,4	21,3	0602

	CADMIUM (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	3,15	32	3,228	0,076	0,366	0,374	2,4	11,3	11,6	91SI
	3,889	61	3,952	0,143	0,410	0,437	3,7	10,5	11,2	NMR94
	0,897	22	0,955	0,066	0,089	0,110	7,3	9,9	12,3	9704
	0,673	10	0,649	0,0090	0,058	0,058	1,3	8,5	8,6	0010
Ubehandlet spildevand	-	34	71,30	4,300	11,00	11,81	6,0	15,4	16,6	8634
	2,22	22	2,22	0,093	0,329	0,342	4,2	14,8	15,4	9704
	8,2	22	8,08	0,286	0,835	0,882	3,5	10,2	10,8	0202
Renset spildevand	2,06	14	2,07	0,103	0,172	0,200	5,0	8,3	9,7	0402
Perkolat	0,590	22	0,642	0,075	0,348	0,356	12,6	59	60	9704
	2,07	13	2,14	0,298	0,112	0,318	14,4	5,4	15,4	0602

	CHROM (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	126	36	135,2	5,0	13,5	14,4	3,7	10,0	10,7	91SI
	25,00	61	25,81	1,06	2,97	3,15	4,2	11,9	12,6	NMR94
	12,0	30	13,0	1,09	1,86	2,15	9,1	15,5	18,0	9704
Ubehandlet spildevand	-	33	115,0	5,70	19,00	19,84	5,0	16,5	17,2	8634
	38,4	30	38,0	1,90	4,90	5,25	4,9	12,8	13,7	9704
	126	21	129	6,3	15,8	17,1	5,0	12,5	13,6	0202
Renset spildevand	31,8	14	31,4	1,52	2,85	3,23	4,8	9,0	10,2	0402
Perkolat	60,0	31	61,1	3,77	14,87	15,34	6,3	24,8	25,6	9704
	62,0	14	60,6	3,78	12,81	13,35	6,1	20,7	21,5	0602

	COBALT (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	69,2	21	70,7	4,40	6,30	7,68	6,2	8,9	10,9	8634
Ubehandlet spildevand	-	21	81,7	4,20	7,70	8,77	5,1	9,4	10,7	8634
Renset spildevand	26,4	13	27,0	0,69	2,51	2,60	2,6	9,5	9,9	0402
Perkolat	19,9	9	20,4	1,15	2,12	2,41	5,8	10,6	12,1	0602

	KOBBER (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	141	39	137,0	3,2	16,2	16,5	2,4	11,8	12,1	91SI
	55,56	76	55,27	1,50	4,27	4,53	2,7	7,7	8,1	NMR94
Ubehandlet spildevand	-	34	140,0	4,40	16,00	16,59	3,1	11,4	11,9	8634
	111	21	114	3,5	18,2	18,5	3,1	16,4	16,6	0202
Renset spildevand	57,2	13	58,5	1,26	5,59	5,73	2,2	9,8	10,0	0402
Perkolat	85,5	14	83,4	6,20	23,1	23,9	7,3	27,0	28,0	0602

	KVIKSØLV (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	-	30	5,95	0,20	-	0,20	3,4	-	3,4	91SI
	19,9	22	15,4	1,70	5,41	5,67	8,5	27,1	28,4	9704
	0,819	10	0,893	0,057	0,147	0,158	7,0	17,9	19,3	0010
Ubehandlet spildevand	-	24	53,40	2,80	6,00	6,62	5,2	11,2	12,4	8634
	3,95	22	4,14	0,289	0,491	0,569	7,3	12,4	14,4	9704
	2,55	18	2,39	0,125	0,585	0,598	4,9	22,9	23,4	0202
Renset spildevand	3,98	15	4,00	0,088	0,411	0,420	2,2	10,3	10,6	0402
Perkolat	1,58	22	1,71	0,206	0,478	0,521	13,0	30,3	33,0	9704
	12,1	13	12,2	0,60	1,48	1,59	4,9	12,2	13,2	0602

	MOLYBDÆN (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	9,09	11	9,15	0,43	1,13	1,21	4,7	12	13	89SI
Renset spildevand	51,7	12	51,6	1,00	4,75	4,86	1,9	9,2	9,4	0402
Perkolat	62,0	10	63,2	6,04	2,48	6,53	9,7	4,0	10,5	0602

	NIKKEL (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	62,8	36	61,8	2,35	5,46	5,94	3,8	8,8	10	91SI
	36,11	61	35,93	1,07	4,17	4,30	3,0	12	12	NMR94
	9,97	26	10,8	0,68	2,51	2,60	6,8	25,2	26,1	9704
	8,91	13	8,89	0,227	0,244	0,333	2,5	2,7	3,7	0010
Ubehandlet spildevand	-	35	464,0	21,0	39,0	44,3	4,5	8,4	9,5	8634
	16,2	32	16,8	1,23	3,24	3,47	7,6	20,0	21,5	9704
	94,9	20	90,1	4,19	14,6	15,2	4,4	15,4	16,0	0202
Renset spildevand	10,7	13	11,0	0,58	1,50	1,61	5,4	14,0	15,0	0402
Perkolat	118,3	27	118,5	4,6	16,5	17,1	3,9	14,0	14,5	9704
	22,8	12	22,9	2,74	0	2,74	12,0	0	12,0	0602

	BLY (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	157	35	164,7	6,2	21,3	22,2	3,8	13,0	13,5	91SI
	27,78	59	28,31	1,08	3,54	3,70	3,9	12,7	13,3	NMR94
	79,9	21	79,6	4,19	9,27	10,2	5,2	11,6	12,7	9704
Ubehandlet spildevand	-	34	270,0	11,0	50,0	51,2	4,1	18,5	19,0	8634
	23,7	23	23,6	2,06	3,70	4,24	8,7	15,6	17,9	9704
	79,7	23	82,6	3,70	20,4	20,7	4,6	25,6	26,0	0202
Renset spildevand	33,7	14	33,9	1,00	7,70	7,77	3,0	22,8	23,0	0402
Perkolat	48,9	22	52,2	4,82	8,62	9,87	9,9	17,6	20,2	9704
	19,6	11	19,3	1,22	5,85	5,97	6,3	29,8	30,5	0602

	ANTIMON (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	4,52	9	4,05	0,247	1,36	1,38	5,5	30,1	30,6	9603
	2,50	6	2,40	0,045	0,037	0,058	1,8	1,5	2,3	0010
Renset spildevand	81,6	9	82,9	3,39	15,3	15,6	4,2	18,8	19,2	0402
Perkolat	1,79	7	1,83	0,191	0,216	0,288	10,7	12,1	16,1	0602

	SELEN (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	9,72	25	9,52	0,766	1,65	1,82	7,9	17,0	18,7	NMR94
Renset spildevand	65,7	11	65,1	2,15	9,77	10,00	3,3	14,9	15,2	0402
Perkolat	24,4	6	21,7	1,42	24,3	24,5	5,8	100	100	0602

	TIN (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	487	8	434	51,0	150	158	11,8	34,6	36,5	8634
	7,98	13	7,56	0,67	2,44	2,53	8,4	30,6	31,7	9704
Ubehandlet spildevand	-	7	170	34,0	55,0	64,7	20,0	32,4	38,0	8634
	3,92	11	4,23	0,26	1,58	1,60	6,8	40,3	40,9	9704
	44,7	8	44,4	2,16	1,16	2,45	4,8	2,6	5,5	0202
Renset spildevand	37,6	10	36,3	2,88	7,46	8,00	7,7	19,8	21,3	0402
Perkolat	16,7	6	14,9	2,30	8,91	9,20	13,8	53	55	0602

	TALLIUM (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Renset spildevand	89,1	8	89,6	1,98	4,99	5,37	2,2	5,6	6,0	0402
Perkolat	9,14	7	8,98	0,34	1,70	1,73	3,7	18,6	18,9	0602

	URAN (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Perkolat	0,027	5	0,024	0,004	0,015	0,015	13,5	56	57	0602

	VANADIUM (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	1,36	9	1,28	0,14	0,25	0,29	11	19	22	89SI
	6,82	11	7,03	0,35	1,23	1,28	5,0	18	19	89SI
	1,63	12	1,60	0,09	0,21	0,23	5,3	12,8	13,8	92SI
	4,29	15	4,40	0,113	0,412	0,428	2,6	9,6	10,0	9603
Renset spildevand	54,6	11	53,4	1,82	4,57	4,92	3,3	8,4	9,0	0402
Perkolat	3,68	6	2,97	0,146	1,05	1,06	4,0	28,5	28,7	0602

	ZINK (µg/L)									
PRØVETYPE	T	N	m	S _r	S _L	S _R	CV _r	CV _L	CV _R	REF
Syntetisk prøve	313	37	317	4,7	28,1	28,5	1,5	8,9	9,0	91SI
	555,6	64	550,4	6,59	32,3	33,0	1,2	5,8	5,9	NMR94
	124,6	28	130,4	11,7	17,5	21,0	9,4	14,0	16,9	9704
	77,3	15	75,4	4,18	12,9	13,6	5,4	16,7	17,5	0010
Ubehandlet spildevand	-	33	385,0	12,0	28,0	30,5	3,1	7,3	7,9	8634
	267,6	29	269,7	7,8	34,7	35,6	2,9	13,0	13,3	9704
	2779	20	2748	79,1	378	386	2,8	13,6	13,9	0202
Renset spildevand	79,5	12	79,3	1,79	10,8	11,0	2,3	13,6	13,8	0402
Perkolat	166,6	26	162,1	11,8	20,5	23,6	7,1	12,3	14,2	9704
	69,8	14	68,1	16,4	15,1	22,4	23,6	21,6	32,0	0602

For alle sporelementer ses generelt sammenlignelig analysekvalitet i forskellige præstationsprøvninger og forskellige prøvetyper. Analysekvaliteten er dog for en del sporelementer markant dårligere i perkolat end i andre prøvetyper. De særlige analysetekniske vanskeligheder for perkolat er omtalt i afsnit 5.2.

Analysekvaliteten er vurderet i forhold til krav i bekendtgørelse nr. 1353 /5/ efter følgende principper:

1. Krav til standardafvigelse ($s_{T \max}$ eller $CV_{T \max}$) er vurderet overfor s_r eller CV_r , afhængig af koncentrationen i den givne prøve, jvf. bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 1353. Såfremt s_r eller CV_r er større end krav til standardafvigelse i Bekendtgørelse nr. 1353 kan det med sikkerhed konkluderes, at krav til standardafvigelse ikke kan overholdes. Det kan imidlertid ikke konkluderes modsat, at krav til standardafvigelse kan overholdes, såfremt s_r , henholdsvis CV_r , er mindre end krav i Bekendtgørelse nr. 1353, idet laboratoriernes dag-til-dag variation ikke belyses ved en præstationsprøvning.
2. Krav til maksimal afvigelse fra nominel værdi er vurderet overfor s_R eller CV_R , afhængig af koncentrationen i den givne prøve. Ved vurderingen er anlagt den synsvinkel, at 95% af laboratorierne bør være i stand til at overholde det stillede krav. s_R , henholdsvis CV_R , skal være mindre end halvdelen af kravet til afvigelse fra nominel værdi i Bekendtgørelse nr. 1353, hvis dette skal opnås, idet 95% af data i en normalfordeling forventes at ligge indenfor et interval omkring middelværdien på $\pm 2 \cdot \text{standardafvigelsen}$. Synsvinklen er her alene intervallets størrelse, ikke dets placering i forhold til prøvens "sande" værdi. Denne synsvinkel er relevant ved vurdering af den generelle analysekvalitet, hvor det ikke er vigtigt hvilke laboratorier, der ligger indenfor intervallet, men alene hvor mange.

I spildevand (både rensset byspildevand og industrispildevand er repeterbarhedsstandardafvigelsen i næsten alle tilfælde mindre end kravet til total standardafvigelse, jvf. vurderingsprincip 1 beskrevet ovenfor. Undtagelserne er As og Sn i byspildevand. Der er derfor ikke direkte indikation af tilfredsstillende kvalitet på dette punkt. I prøven af byspildevand er sammenligneligheden bedømt som beskrevet for vurderingsprincip 2, tilfredsstillende for flertallet af sporelementer. Undtagelserne er As, B, Pb, Sb, Se og Sn. I prøven af industrispildevand er målt færre parametre. Sammenligneligheden er tilfredsstillende for Ag, Al, Cd, Hg og Sn, mens den ikke er tilfredsstillende for As, B, Cr, Cu, Ni, Pb og Zn.

Analysekvaliteten i perkolat er tilfredsstillende på stort set alle punkter. Særligt bemærkelsesværdigt er det, at repeterbarhedsstandardafvigelsen for de fleste af sporelementerne er højere end de gældende krav til total standardafvigelse ($s_{T \max}$ eller $CV_{T \max}$). De eneste sporelementer, hvor repeterbarhedsstandardafvigelsen i perkolat ikke med sikkerhed er tilfredsstillende er Ag, Hg, Tl og V. Sammenligneligheden af målinger er tilfredsstillende for alle sporelementer med undtagelse af As, B og Mo.

2.2 Faktorer, som kan påvirke analysekvaliteten

Når analysekvaliteten, som vist ovenfor, ikke er tilfredsstillende er metodiske forskelle den sandsynlige forklaring. Nedenfor er summeret den information om metoder, der har kunnet uddrages af data fra præstationsprøvningerne.

2.2.1 Forbehandling

Langt de fleste laboratorier har valgt at oplukke spildevandsprøverne med anvendelse af salpetersyre i autoklave (DS 259) eller eventuelt mikrobølgeovn. Der er derfor ikke datamateriale til sammenligning af flere metoder til forbehandling. Det er dog laboratorier, som ved præstationsprøvningen har undladt oplukning og som derfor alene har bestemt den fraktion, der er opløst eller bundet på mindre partikler. Antallet af laboratorier, der ikke oplukker prøverne, er så lille, at det ikke er muligt at vurdere data statistisk. Forskellen mellem resultater opnået med og uden oplukning er forholdsvis beskeden, hvilket formodentlig skyldes, at prøver til præstationsprøvning fra arrangørens side er forbehandlet med henblik på at sikre homogenitet. Denne forbehandling fjerner blandt andet suspenderet stof, hvorfor forskellen mellem opløst og totalt indhold af sporelementer er begrænset. Den begrænsede forskel kan derfor ikke tages som udtryk for, at oplukning af spildevandsprøver ikke er nødvendig.

Prøver til bestemmelse af sølv bør stabiliseres med ammoniakvand efter oplukning, jf. metodetablad for sølv i spildevand /6/ og DS/EN ISO 15587-2:2003. Dette er gjort af nogle, men ikke alle laboratorier. En sammenligning af oplukning med salpetersyre (HNO_3) med og uden stabilisering med ammoniakvand (NH_3) er vist i Tabel 1.

Tabel 1 Resultater for oplukning af sølv i præstationsprøvning SPIL-5. n: antal laboratorier, m: gennemsnit, μ : nominel værdi og CV_R : variationskoefficient (reproducerbarhed).

Præstationsprøvning	Metode	n	μ $\mu\text{g/L}$	m $\mu\text{g/L}$	CV_R %
2002-2 industrispildevand	HNO_3 -oplukning	5	4,83	4,61	18,0
	HNO_3 -oplukning + NH_3 -stabilisering	7		5,49	15,4
2004-2 afløb fra renseanlæg	HNO_3 -oplukning	5	6,54	5,92	26,2
	HNO_3 -oplukning + NH_3 -stabilisering	5		7,15	9,3
2006-2 lossepladsperkolat	HNO_3 -oplukning	5	7,48	7,25	16,3
	HNO_3 -oplukning + NH_3 -stabilisering	2		8,79	-

Resultaterne viser en klar tendens til at gennemsnittet ligger ca. 20% højere når de oplukkede prøver er stabiliseret med ammoniakvand. Den store variation i data betyder imidlertid, at forskellen ikke er statistisk signifikant.

Resultaterne fra 2004 viser en signifikant mindre variation (CV_R), når prøverne er stabiliseret med ammoniakvand. Resultaterne fra 2002 viser en ikke-signifikant tendens i samme retning, mens der i 2006 ikke er tilstrækkeligt datamateriale til statistisk vurdering.

Datamaterialet tyder således på, at en ensartet og korrekt forbehandling af prøver til bestemmelse af sølv vil forbedre sammenligneligheden og give et mere korrekt resultat.

2.2.2 Måling

Valg af måleprincip er generelt forholdsvis ensartet i præstationsprøvningserne og der er derfor kun i to tilfælde, Cr og Pb, mulighed for at sammenligne resultater målt med forskellige måleprincipper.

Til måling af chrom anvender de fleste laboratorier i dag enten grafitovn AAS (ETAAS), ICP-MS eller optisk ICP (ICP-OES). Tidligere anvendtes i vid udstrækning ETAAS, men antallet er faldende, således at der i den seneste præstationsprøvning ikke er tilstrækkeligt datamateriale til statistisk vurdering af denne målemetode. Resultatet af sammenligning af de tre metoder ses i Tabel 2.

Tabel 2 Resultater for bestemmelse af chrom i præstationsprøvning SPIL-5. n : antal laboratorier, m : gennemsnit, μ : nominel værdi og CV_R : variationskoefficient (reproducerbarhed).

Præstationsprøvning	Metode	n	μ μg/L	m μg/L	CV _R %
2002-2 industrispildevand	ICP-MS	5	125,8	130,5	14,6
	ICP-OES	5		116,0	6,0
	ETAAS	10		134,9	14,5
2004-2 affløb fra renseanlæg	ICP-MS	6	31,8	31,3	8,4
	ICP-OES	3		28,0	-
	ETAAS	6		33,0	6,4
2006-2 lossepladsperkolat	ICP-MS	5	62,0	62,8	7,4
	ICP-OES	6		52,5	22,2
	ETAAS	3		73,2	-

Tabel 2 viser en tendens til lavere resultater ved anvendelse af ICP-OES, men forskellen er kun signifikant i forhold til ETAAS i 2002.

Resultaterne for spredning med de tre metoder viser ingen klar tendens, idet spredningen ved ICP-OES er signifikant mindre end for ICP-MS og ETAAS i 2002, mens spredningen ved ICP-OES er større end for ICP-MS i 2006.

Til måling af bly anvender de fleste laboratorier enten ETAAS, ICP-MS eller ICP-OES. I perioden fra 2002 til 2006 er sket en ændring idet de fleste i 2002 anvendte ETAAS, hvor de fleste i dag anvender ICP-MS. Resultatet af sammenligning af de tre metoder ses i Tabel 3.

Tabel 3 Resultater for bestemmelse af bly i præstationsprøvning SPIL-5. n : antal laboratorier, m : gennemsnit, μ : nominal værdi og CV_R : variationskoefficient (reproducerbarhed).

Præstations-prøvning	Metode	n	μ μg/L	m μg/L	CV _R %
2002-2 industrispildevand	ICP-MS	7	79,7	77,5	10,8
	ICP-OES	4		67,1	26,7
	ETAAS	10		84,2	20,8
2004-2 afløb fra renseanlæg	ICP-MS	7	33,7	35,2	5,8
	ICP-OES	3		32,2	-
	ETAAS	3		33,7	-
2006-2 lossepladsperkolat	ICP-MS	7	19,6	19,5	13,0
	ICP-OES	1		14,0	-
	ETAAS	3		24,6	-

Der findes kun tilstrækkeligt datamateriale til statistisk vurdering i 2002. Gennemsnittet ved hver af de tre målemetoder er ikke statistisk forskellige, men spredningen ved ICP-MS er derimod signifikant mindre end ved de to andre måleprincipper. Ni-

veauet for spredning ved ICP-MS fortsætter i præstationsprøvningerne fra 2004 og 2006.

Sammenlignes data for ICP-MS med den generelle analysekvalitet for bly i afsnit 2.1 ses, at den generelle analysekvalitet synes markant påvirket af valget af måleprincip. Det er sandsynligt, at der kan opnås en forbedret analysekvalitet for prøver svarende til dem, der er udsendt ved præstationsprøvningerne, ved måling med ICP-MS.

3   FREMGANGSMÅDE

Prøverne A & B fra SPIL-5 (2002-2) og prøverne A1 & B1 fra SPIL-5 (2006-2) er genanalyseret ved to teknikker, hhv. ICP-MS med intern standard og kalibreringskurve og ICP-OES med kalibreringskurve.

Prøverne fra SPIL-5 (2004-2) kunne desværre ikke skaffes. Desuden er af ressourcemæssige årsager ikke foretaget genanalyse af Hg, Sn og Ag, og der er ej heller (af ressourcemæssige årsager) foretaget genanalyser ved AAS grafitovn.

Formålet med den gentagne analyse har været at tilvejebringe sammenlignelige data for teknikkerne ICP-MS og ICP-OES idet kun relativt få laboratorier har anvendt ICP-OES i præstationsprøvningerne, hvorfor en sammenligning af de to teknikker alene udfra eksisterende data har vist sig at være vanskelig.

Forud for analyserne er prøverne oplukket i henhold til Dansk Standard 259 (destruktion med HNO₃ i autoklave).

Der er foretaget 4-dobbelt oplukning af alle prøver, og de 4 prøver er analyseret 2 gange i 2 uafhængige serier på både ICP-OES og ICP-MS.

Resultaterne fremgår af bilag A.

Analyserne ved ICP-OES er foretaget på en Perkin Elmer Optima 3000 DV. Der er anvendt axial analyse for alle metaller. Anvendt bølgelængder fremgår af bilag A.

Analyserne ved ICP-MS er foretaget på en Agilent 7500ce med kollisionscelle. Selen er analyseret med H₂ som cellegas, mens der for øvrige metaller er anvendt He. Anvendte isotoper fremgår af bilag A.

De opnåede resultater er sammenlignet med resultater fra præstationsprøvningerne, og vurderet i forhold til kvantifikationsgrænser, potentielle interferenser og generel måleusikkerhed.

4   *DATABEHANDLING*

Der er indenfor hver måleserie beregnet middelværdi, relativ spredning (CV%), samt genfinding som % af nominel værdi. De beregnede CV værdier giver et billede af CV_r, dvs. repeterbarhedsstandardafvigelsen indenfor én måleserie.

For at belyse dag til dag variationen er data for de to analyseserier på ICP-OES hhv. ICP-MS desuden analyseret under ét. De beregnede CV værdier giver her et billede af dag til dag variation for *analysen*, men ikke den samlede dag til dag variation, da oplukningerne alle er foretaget i samme serie.

Resultater og beregninger er gengivet i Bilag A.

5 VURDERING AF RESULTATER

5.1 Kvantifikationsgrænser

I bilag B er angivet anbefalet bølgelængde, kvantifikationsgrænser og potentielle interferenser for ICP-OES. Data stammer fra standarden ISO 11885 Water quality - Determination of selected elements by inductively coupled plasma optical emission spectrometry ICP-OES.

I bilag D er angivet anbefalet isotop og kvantifikationsgrænser for ICP-MS. Data stammer fra standarden ISO 17294-2 Water quality – Application of inductively coupled plasma spectrometry (ICP-MS), part 2: Determination of 62 elements.

Definitioner er angivet i de to bilag. Her skal blot nævnes at kvantifikationsgrænse i ISO 11885 defineres som 3*detektionsgrænsen, mens begrebet "limit of application" i ISO 17294-2 i nærværende rapport er tolket som kvantifikationsgrænse.

I dette afsnit vurderes koncentrationsniveauerne for hvert metal i de tre præstationsprøvninger /1/, /2/ og /3/ i relation til de i Bilag B og C angivne kvantifikationsgrænser, og gældende $s_{T \max}$ -værdier for spildevand og perkolat /5/.

5.1.1 Koncentrationsniveauer og kvantifikationsgrænser

I tabellen herunder er samstillet kvantifikationsgrænser for hhv. ICP-OES og ICP-MS, og koncentrationsniveauer i de tre præstationsprøvninger /1/, /2/ og /3/.

Tabel 4 Kvantifikationsgrænser (XL_{QL}) for ICP-OES og ICP-MS sammenlignet med koncentrationsniveauer i tre præstationsprøvninger.

Element	2002-2 Niveau (µg/L)	2004-2 Niveau (µg/L)	2006-2 Niveau (µg/L)	XL_{QL} , ICP-OES (µg/L)	XL_{QL} , ICP-MS (µg/L)
Al			1100-1500	2-17	5
As	50-100	40-60	20-40	14-31	1
Ba		40-60	10-20	0,5-3	0,5-3
Cd	5-10	1-3	1-3	0,2-1	0,1-0,5
Co		25-40	15-30	1-3	0,2
Cr	100-150	25-50	50-80	2-5	1-5
Cu	100-150	50-70	75-125	2-3	1-2
Mo		40-70	50-80	2-6	0,3-0,5
Ni	75-125	8-15	20-40	2	1-3
Pb	50-100	25-50	15-30	5-20	0,1-0,2
Sb		75-100	1-3	4-18	0,2
Se		50-75	2-40	7	10
Tl		80-110	5-15	1-2	0,1-0,2
U			< 0,1		0,1
V		50-70	2-5	0,7-3	1
Zn	2500-3000	60-100	50-125	1-5	1-3

5.1.2 Vurdering af koncentrationsniveauer i forhold til kvantifikationsgrænser

For ICP-OES vurderes koncentrationsniveauerne for en række metaller i de tre præstationsprøvninger /1/, /2/ og /3/ at være så tæt på kvantifikationsgrænsen at der må forventes en større usikkerhed end i normalt måleområde. Disse er angivet herunder:

- 2002-2: As
- 2004-2: As, Cd, Ni, Pb
- 2006-2: As, Cd, Pb, Sb, Se, Tl, U, V

For ICP-MS vurderes koncentrationsniveauerne for nogle få metaller at være så lave at det kan give problemer i forhold til kvantifikationsgrænserne. Disse er:

- 2006-2: Sb, Se, U, V

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at kvantifikationsgrænserne i Bilag B (ICP-OES) vurderes at være relativt *optimistiske*, mens kvantifikationsgrænserne i Bilag D (ICP-MS) vurderes at være meget *konservative*. Samstillingen (tabellen i afsnit 5.1.1) giver derfor et skævt billede, der ikke modsvarer den alment accepterede tommelfingerregel, at ICP-MS for de fleste metaller måler ca. én faktor 100 længere ned end ICP-OES.

5.1.3 Samstilling af kvantifikationsgrænser og $s_{T\max}$ krav

Kvalitetsbekendtgørelsen /5/ angiver $s_{T\max}$ krav til en række metaller i bl.a. spildevand og lossepladsperkolat.

En samstilling af $s_{T\max}$ krav og kvantifikationsgrænser er givet i tabellen herunder.

Tabel 5 Sammenligning af krav til $s_{T\max}$ og kvantifikationsgrænser for ICP-OES og ICP-MS.

Element	$s_{T\max}$ losseplads- perkolat ($\mu\text{g/L}$)	$s_{T\max}$ spildevand (ren- set og urenset) ($\mu\text{g/L}$)	XL_{QL} , ICP-OES ($\mu\text{g/L}$)	XL_{QL} , ICP-MS ($\mu\text{g/L}$)
Al	3	-	2-17	5
As	0,3	0,3	14-31	1
Pb	0,3	1	5-20	0,1-0,2
Cd	0,15	0,05	0,2-1	0,1-0,5
Cr	0,3	0,5	2-5	1-5
Cu	3	1	2-3	1-2
Ni	0,6	1	2	1-3
Zn	3	3	1-5	1-3

Referencelaboratoriet har i anden sammenhæng anvendt som tommelfingerregel, at $s_{T\max}$ som gennemsnit vil svare til størrelsen af detektionsgrænsen. Kvantifikationsgrænsen må derfor være tæt på eller lavere end kravet til $s_{T\max}$, hvis det skal være muligt at overholde kravet med den givne teknik. Kvantifikationsgrænserne vurderes som tidligere nævnt (afsnit 5.1.2) som optimistiske for ICP-OES og konservative for ICP-MS.

5.1.4 Vurdering af kvantifikationsgrænser i forhold til STmax krav

For ICP-OES vurderes det at $s_{T \max}$ ikke vil kunne overholdes for metallerne As, Pb, Cd, Cr og Ni. For Al, Cu og Zn vil $s_{T \max}$ måske kunne overholdes med ICP-OES.

For ICP-MS vurderes det at $s_{T \max}$ kan holdes for samtlige 8 metaller. Denne vurdering baseres på, at de angivne kvantifikationsgrænser for ICP-MS vurderes at være meget konservative.

5.2 Interferenser

I nærværende afsnit diskuteres potentielle interferenser ved hhv. ICP-OES og ICP-MS, og der foretages udfra tilgængelige data en vurdering af hvorvidt interferenser kan være medvirkende til ikke tilfredsstillende resultater, opnået ved de tre præstationsprøvninger /1/, /2/ og /3/.

5.2.1 Interferenser, teori

Interferenser kan groft inddeles i ikke-spektrale interferenser (også kaldet matrixinterferenser), og spektrale interferenser .

Matrixinterferenser opstår som oftest i prøveintroduktions-systemet (pumpeslanger, nebulizer, spraykammer, torch, plasma og ionlinser). De to mest almindelige årsager og mekanismer er:

- Viskositetsforskelle mellem prøve og standarder som påvirker graden af forstøvning i nebulizer/spraykammer, og dermed følsomheden af instrumentet.
- Højt indhold af salte og/eller organiske forbindelser som påvirker graden af ionisering i plasmaet , og dermed følsomheden af instrumentet.

Spektrale interferenser skyldes indhold af stoffer som interfererer specifikt på bestemte analytter. For ICP-OES kan dette være mono- eller polyatomiske forbindelser med spektrallinier der overlapper spektrallinien for en given analyt. For ICP-MS kan det være mono- eller polyatomiske ioner med samme masse/ladningsforhold som en given analyt.

I bilag B og C er angivet de oftest forekommende spektrale interferenser for hvert metal, for hhv. ICP-OES og ICP-MS.

5.2.2 Vurdering af matrixinterferens ved ICP-OES

Hvis et laboratorium anvender ICP-OES ved analyse af spormetaller i spildevand/perkolat er det mest almindelige at analysere prøverne uden fortynding (bortset fra den fortynding der ligger i oplukningen). Dette gøres pga. de relativt høje detektionsgrænser for ICP-OES.

Da spildevand og i særdeleshed perkolat kan indeholde høje koncentrationer af salte, er der imidlertid stor risiko for matrixinterferens, som KAN medføre lavere resultater ved ICP-OES, hvis ikke der ved kalibrering bliver taget højde for matrixinterferens. Dette kan gøres på flere måder, f.eks. standardtilsætning, additionskalibrering og kalibrering med intern standard korrektion.

Ved gennemgang af resultater for de tre præstationsprøvninger /1/, /2/ og /3/ er der observeret en tendens til at resultater for ICP-OES for flere metaller ligger lidt lavere end re-

sultater for ICP-MS. Samme tendens er observeret ved genanalyse af prøverne fra 2006-2, men ikke ved genanalyse af prøverne fra 2002-2 (se afsnit 5.5)

Dette indikerer at der optræder matrixinterferens ved analyse af prøverne ved ICP-OES.

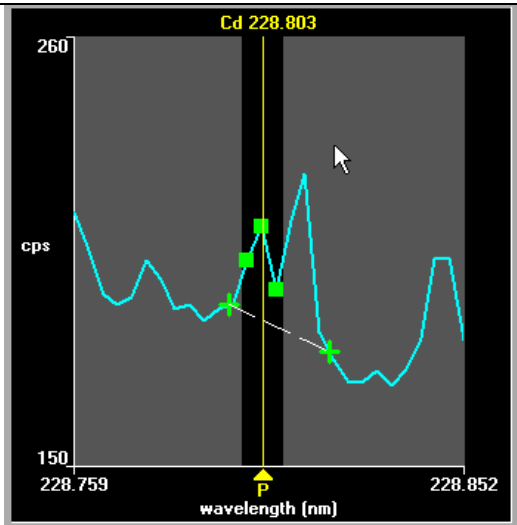
5.2.3 *Vurdering af matrixinterferens ved ICP-MS*

Ved analyse af oplukket spildevand på ICP-MS vil kun de færreste laboratorier analysere prøverne ufortyndet. Det mest almindelige er at fortynde prøverne med en faktor 5-25, både for at undgå matrixinterferens, og for at ramme indenfor måleområdet. Fortyndingen medfører, at matrixinterferens sjældent er et problem på ICP-MS. Hvis der desuden anvendes intern standard korrektion, vil eventuel matrix interferens i de fleste tilfælde blive korrigeret væk af den interne standard.

5.2.4 *Vurdering af spektrale interferenser ved ICP-OES*

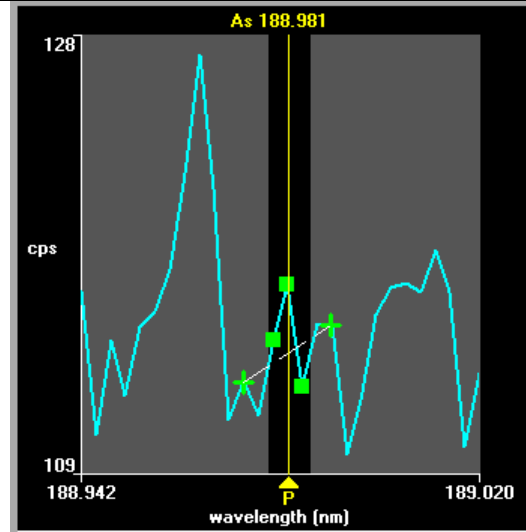
En gennemgang af spektrene for analyse af prøverne fra 2006-2 indikerer at følgende metaller kan være påvirket af spektral interferens: Cd, As, Cu, Ni, Pb og Zn. Indikationen baseres på at toppene for disse ikke er "pæne" (éntydige symmetriske toppe uden skuldre og overlappende nabotoppe).

Nærmere forklaring for hvert metal er givet i tabellen nedenfor.

Cd Cd er analyseret ved 228,802 nm, da alternativer (Cd214,441 og Cd226,502) er stærkt påvirket af interferens fra Fe. Cd228,802 interfereres imidlertid af As228,812, hvilket ses af spektret til højre. Interferensen har givet for høje resultater for serie 1 og for lave resultater for serie 2 (se bilag A). At interferensen også kan give for lave resultater skyldes usikkerhed omkring placeringen af linien for baggrunds-korrektion. For begge serier er CV værdierne meget høje for Cd (11-58 %).	The figure is an ICP-OES spectrum plot. The y-axis is labeled 'cps' (counts per second) and ranges from 150 to 260. The x-axis is labeled 'wavelength (nm)' and ranges from 228.759 to 228.852. A prominent peak is labeled 'Cd 228.803' at the top. A vertical yellow line marks the Cd peak. To the right of the Cd peak, there is a smaller peak labeled 'As 228.812'. The spectrum shows a complex shape with multiple peaks and valleys, indicating spectral interference. A mouse cursor is visible near the As peak.

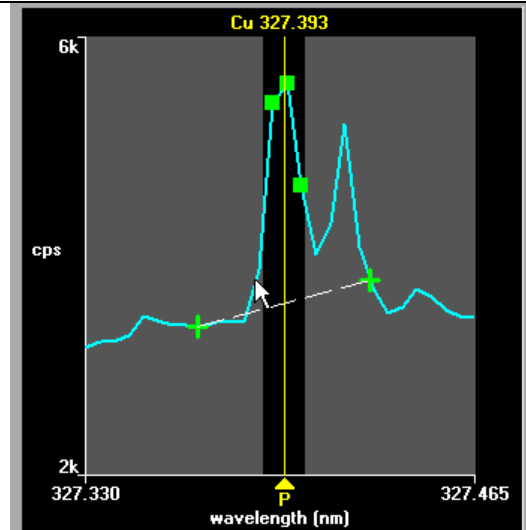
As

As er analyseret ved 188,979 nm, men As193,696 kunne evt. være et brugbart alternativ. Signalet for As er tæt ved at drukne i en struktureret baggrund fra Fe, Cr og Al. Placeringen af linien for baggrundskorrektion virker så tilfældig, at det kan virke overraskende at resultaterne trods alt rammer i nærheden af den nominelle værdi (genfindingen er 68-125 %). Koncentrationen for As i prøven ligger tæt ved detektionsgrænsen for As ved ICP-OES.

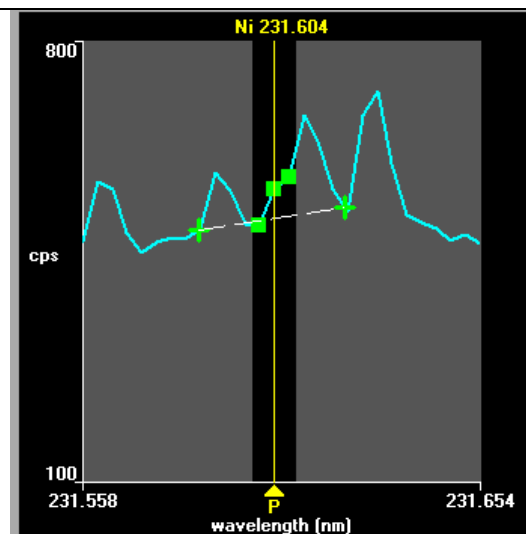
Cu

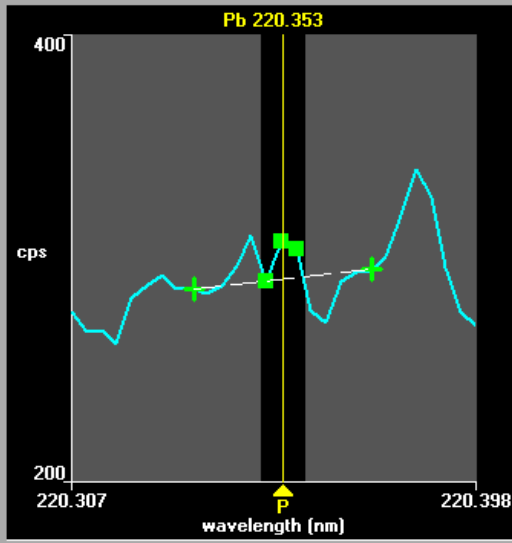
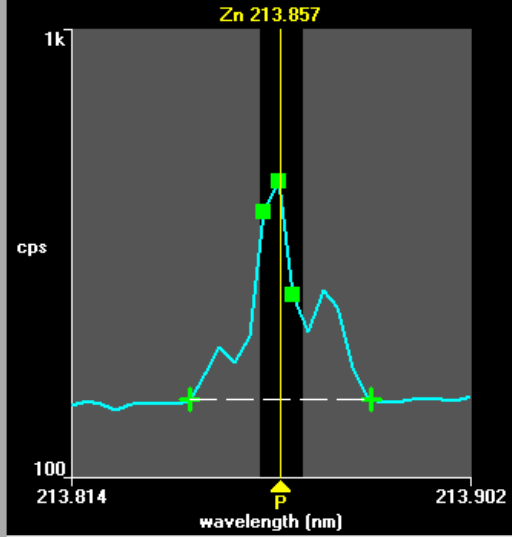
Cu327,396 ses at være overlappet af en top der ligger til højre for denne, ved ca. 327,420 nm. Det har ikke været muligt ud fra interferenstabeller at identificere hvilket stof der forårsager denne interfererende top. Af bilag A fremgår det at Cu resultater for prøve A1 er for høje, mens resultater for prøve B1 stemmer med nominel værdi. At kun prøve A1 synes påvirket af interferensen kan ikke forklares, da spektrene for de to prøver for Cu ser stort set identiske ud. Cu324,754 er normalt ikke et godt alternativ, idet denne linie påvirkes af et OH bånd ved lave koncentrationer.

Ni

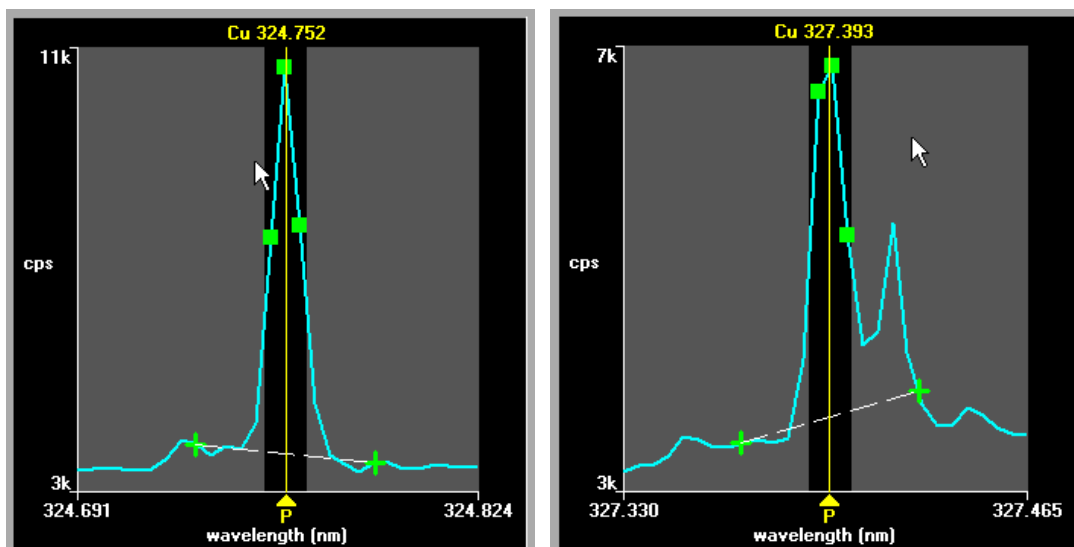
Ni231,604 er den foretrukne linie for miljøprøver, da disse ofte indeholder en del silicium (som interfererer den alternative linie, 221,648). Af spektret til højre ses at Ni231,604 er stærkt interfereret af en top til højre for Ni, således at Ni231,604 blot optræder som en skulder på den interfererende top. Set i lyset af dette ligger resultaterne for Ni bemærkelsesværdigt pænt (se bilag A).

Pb Pb 220,353 har i praksis vist sig at være den eneste linie der dur for Pb. For denne prøve er koncentrationen dog meget tæt på DL, hvorfor toppen næsten drukner i struktureret baggrund fra bl.a. Al og Fe. Ikke overraskende er CV værdierne høje (15 - 110 %), men genfindingen af nominal værdi er relativt pæn, ovenstående taget i betragtning (80-120 % genfinding).	
Zn Zn206,200 og 213,857 er begge gode linier for Zn. Spektret til højre for Zn213,857 viser at denne linie er påvirket af delvist overlap med en top til højre, men resultaterne synes ikke påvirket af dette, og adskiller sig ikke signifikant fra resultater opnået ved linie 206,200.	

En gennemgang af spektrene for analyse af prøverne fra 2002-2 indikerer ikke samme grad af interferens som for 2006-2. Dette kan dels skyldes at koncentrationsniveauerne generelt er højere, dels at prøverne fra 2002-2 ikke indeholder salte og andre matrixkomponenter i samme høje niveau som prøverne fra 2006-2.

Det bemærkes dog at genfindingen for Cu er alt for høj for begge prøver fra 2002-2. For Cu324,752 ses ingen spektrale interferenser på spektret (se figur herunder), men der KAN evt. være tale om et totalt linieoverlap med en interfererende linie. Spektret for Cu327,393 ligner tilsvarende spektrum for 2006-2.

Cu324,752, 2002-2, A

Cu327,393, 2002-2, A

5.2.5 Vurdering af spektrale interferenser ved ICP-MS

Spektrale interferenser ved ICP-MS kan ikke umiddelbart ses af spektrene fra almindelig kvantitativ analyse, på samme måde som ved ICP-OES. Dokumentation for spektrale interferenser ved ICP-MS kræver derfor analyse af de interfererende stoffer i ren form (uden tilstedeværelse af analyt), eller isotopfordelingsanalyser. Ingen af delene er foretaget i nærværende studie.

Resultaterne for gentaget analyse af prøverne ved ICP-MS indikerer ikke umiddelbart, at der skulle være interferens. For nogle metaller (Cu, Sb og Tl) ses lave genfindinger af nominel værdi (75-80 %), men årsagen er ikke klarlagt. For Se ses en ekstrem lav genfinding (omkring 5 %), som dog snarere må tilskrives stor usikkerhed på den nominelle værdi, end interferens.

Resultater er kun angivet for én isotop pr. metal, men alle metaller er analyseret ved mindst 2 forskellige isotoper (gælder dog ikke de monoisotopiske, f.eks. As, Al og Co). Der er ikke i nærværende studie observeret signifikante forskelle mellem forskellige isotoper af samme metal, hvilket tages som indikation for, at der ikke optræder signifikante spektrale interferenser for de analyserede prøver.

Det skal her nævnes, at der er anvendt kollisionscelle for samtlige metaller, for at minimere interferens fra polyatomiske forbindelser.

Indholdet af Na i prøverne fra 2006-2 er ved ICP-OES bestemt til ca. 3000 mg/L. Idet det antages at klorid indholdet er af samme størrelsesorden som Na, vurderes det, at analyse af prøverne fra 2006-2 ved ICP-MS uden brug af kollisionscelle (el. reaktionscelle) ville have kunnet give signifikant interferens for As, Cr og V, der alle interfereres af klorid.

5.3 Vurdering af dag til dag variation

For at belyse dag til dag variationen er resultaterne for de to analyseserier slået sammen til ét resultatsæt, hvorpå der er beregnet total spredning (som CV%) for alle metaller.

Datamaterialet er sparsomt (kun 2 serier for hver analyseteknik) og kan derfor alene indikere dag til dag variation.

Tallene for CV% indikerer, at analyseusikkerheden for ICP-MS ligger på niveau med den krævede CV% for kvalitetsklasse 2 (dog med enkelte undtagelser), mens analyseusikkerheden (CV%) for ICP-OES stort set er for høj for alle metaller i forhold til overholdelse af kvalitetsklasse 2. Dette er i overensstemmelse med informationer uddraget af de to standarder for henholdsvis ICP-OES og ICP-MS (afsnit 5.1.3).

Ved sammenligning af serie 1 og 2 for ICP-OES ses, at der for mange metaller er en niveauforskel for de to serier. Dette indikerer at apparatdrift er den dominerende kilde til dag til dag variation på ICP-OES. Dog skal nævnes, at alle oplukninger er foretaget samme dag, hvorfor dag til dag variation på oplukningen ikke bidrager til de observerede CV værdier.

Forskellen i dag til dag variation på ICP-OES og ICP-MS vurderes at kunne henføres til

- at der ved ICP-MS er anvendt intern standard korrektion (som også korrigerer for apparatdrift), og
- at det høje saltindhold i prøverne (specielt 2006-2) har forårsaget en usædvanlig stor apparatdrift på ICP-OES i løbet af en kort sekvens, grundet afsætning af saltbelægninger m.m. i nebulizer og torch.

5.4 Sammenligning af resultater for ICP-MS og ICP-OES

I Bilag A side 7 er foretaget en sammenligning af resultater for ICP-MS og ICP-OES. Det ses at genfindning af nominelle værdier er højest for ICP-OES for prøverne 2002-2, mens genfindingen er højest for ICP-MS for prøverne 2006-2. Sidstnævnte tendens er også observeret ved sammenligning af resultaterne for præstationsprøvningerne (se afsnit 5.5).

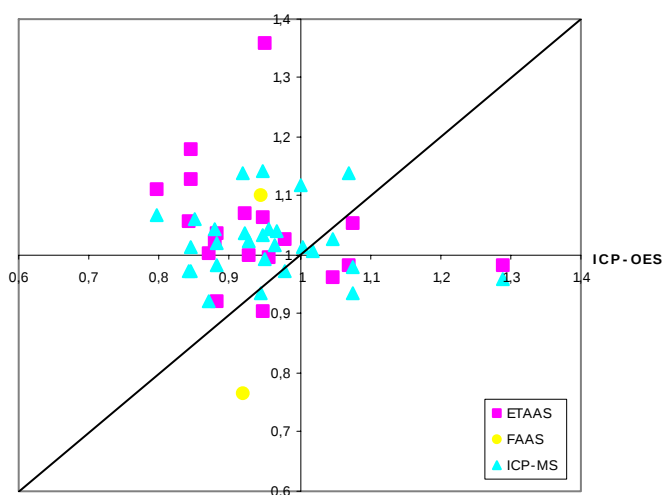
5.5 Sammenligning med resultater fra præstationsprøvninger og for AAS grafitovn

I notatet *Analysekvalitet for metaller i spildevand og perkolat. NYT fra REFLAB 2007/1 /4/* er resultater for de tre præstationsprøvninger normeret og afbildet grafisk, med henblik på at sammenligne normerede måleniveauer for ICP-OES med måleniveauer for AAS grafitovn hhv. ICP-MS.

Grafen er gengivet herunder. Det ses at de fleste målepunkter for både ICP-MS og AAS grafitovn ligger over den skrå linie, hvilket afslører en klar tendens til, at AAS grafitovn og ICP-MS giver højere resultater end ICP-OES. Årsagen blev vurderet at skulle tilskrives matrixinterferens ved ICP-OES, idet prøverne her – i modsætning til de to andre teknikker – analyseres ufortyndet.

Denne konklusion understøttes af resultaterne for perkolatprøver (2006-2) i nærværende rapport, som må forventes at udvise større matrixinterferens end prøverne fra 2004-2 og 2002-2.

I nærværende rapport kunne tilsvarende tendens ikke konstateres for industrispildevand (2002-2), men årsagen hertil kan være tilfældig, da datamaterialet er sparsomt.

Figur 1 Normerede gennemsnit for en række sporelementer målt ved ETAAS henholdsvis ICP-MS afsat som funktion af det normerede gennemsnit for ICP-OES. Kilde: /4/.

6 KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Formålet med nærværende notat og tilhørende laboratorieanalyser har været at finde mulige årsager til den utilfredsstillende analysekvalitet, som er konstateret ved sammenligning af resultater for de seneste tre præstationsprøvningsprøver for spormetaller i spildevand og perkolat /4/, og på denne baggrund opstille forslag til hvorledes analysekvaliteten generelt kan forbedres.

En opsummering af resultater og konklusioner er givet i afsnit 6.1 til 6.6.

I afsnit 6.7 gives en række forslag og anbefalinger til forbedring af analysekvaliteten.

6.1 Metodevurdering ved data fra præstationsprøvningsprøver

På baggrund af en gennemgang af generel analysekvalitet i de tre præstationsprøvningsprøver er konstateret at analysekvaliteten for de fleste metaller er markant dårligere for perkolat, end for industrispildevand (spildevand fra galvan-industri), samt industribelastet afløbsvand fra kommunalt renseanlæg. Det konkluderes at analysekvaliteten for perkolat generelt ikke er tilfredsstillende i forhold til gældende krav i kvalitetsbekendtgørelsen. For en række sporelementer er tillige set utilfredsstillende analysekvalitet for industrispildevand og afløbsvand.

Metodevurderingen viste, at mange laboratorier undlader stabilisering af oplukkede prøver til bestemmelse af Ag, og at disse får ca. 20% lavere resultater end laboratorier, der har stabiliseret forskriftsmæssigt.

Metodevurderingen viste tillige, at enkelte laboratorier hverken havde oplukket eller filtreret inden analyse. Måling uden forbehandling er ikke en veldefineret analyseparameter, idet der kan forekomme mindre partikler, som ikke er synlige, men som vil give et bidrag. Måleværdien vil dermed være dårligt defineret. Flertallet af laboratorier havde dog oplukket prøverne. Datamaterialet var ikke tilstrækkeligt til sammenligning af resultaterne. Bestemmelse med og uden oplukning er imidlertid to forskellige parametre og må derfor forventes at give anledning til mindsket sammenlignelighed. Måling bør altid ske efter enten oplukning eller filtrering afhængig af om brugeren ønsker total eller opløst sporelement.

6.2 Koncentrationsniveauer i forhold til kvantifikationsgrænser

Kvantifikationsgrænser for en række metaller er givet for hhv. ICP-MS og ICP-OES. Kilder til disse data er gældende ISO standarder for de to teknikker. Det er vurderet at de angivne grænser er relativt optimistiske for ICP-OES, og relativt konservative for ICP-MS.

På basis af kvantifikationsgrænserne er vurderet, at koncentrationsniveauerne i specielt den seneste præstationsprøvningsprøve (2006-2) - for en række metaller - ligger på så lave niveauer at der må forventes en øget måleusikkerhed ved anvendelse af ICP-OES.

6.3 Kvantifikationsgrænser og $s_{T\max}$ krav

Det er vurderet krav til $s_{T\max}$ vil kunne holdes for alle metaller på ICP-MS, mens der generelt er problemer med at holde $s_{T\max}$ krav på ICP-OES.

6.4 Interferenser

Der skelnes mellem to interferenstyper, hhv. matrixinterferens og spektralinterferens. Der er gennemgået de mest almindelige årsager til matrixinterferens, samt teknikker til håndtering af disse. Desuden er på basis af spektre fra genanalyse af prøver gennemgået en række konstaterede spektrale interferenser ved anvendelse af ICP-OES. Resultater fra ICP-MS vurderes derimod ikke at være påvirket af spektral interferens i nævneværdig grad.

6.5 Vurdering af dag til dag variation

På basis af resultater for de genanalyserede prøver er konstateret, at dag til dag variationen for ICP-OES er større end dag til dag variationen for ICP-MS. Årsagen tilskrives apparatdrift, idet der ikke er en kalibreringstype der korrigerer for dette.

6.6 Sammenligning af resultater for ICP-MS, ICP-OES og AAS grafitovn.

På basis af resultater fra de tre præstationsprøvnings er i notatet *Analysekvalitet for metaller i spildevand og perkolat. NYT fra REFLAB 2007/1 /4/* vist at ICP-OES generelt giver lavere resultater end AAS grafitovn og ICP-MS.

Ved genanalyse af prøverne fra 2006-2 er bekræftet at ICP-OES generelt giver lavere resultater end ICP-MS, hvorimod det omvendte viste sig at være tilfældet for prøverne fra 2002.

Årsagen til lavere resultater for ICP-OES ved perkolat blev også her vurderet at være matrixinterferens, mens årsagen til højere resultater for ICP-OES ved industrispildevand blev vurderet at være tilfældige udsving grundet sparsomt datamateriale.

6.7 Forslag og anbefalinger til forbedring af analysekvaliteten

På basis af ovenstående konklusioner anbefales følgende, med det formål at forbedre analysekvaliteten ved analyse af spormetaller i spildevand:

- Specifikation af måleparameteren må sikres i tilstrækkelig grad: ønskes måling af totalt metalindhold (efter oplukning) eller opløst metalindhold (efter filtrering gennem et nærmere specificeret filter), jvf. metodedatablad for metaller i spildevand /7/.
- For Ag anbefales oplukning med ammoniak stabilisering, jvf. metodedatablad for metaller i spildevand /6/, og analyse ved ICP-MS eller AAS grafitovn.
- Generelt anbefales brug af ICP-MS eller evt. AAS grafitovn, frem for ICP-OES.

- ICP-OES bør KUN anvendes ved koncentrationer over 10 gange de i bilag B angivne kvantifikationsgrænser, og det bør verificeres i en relevant matrix at gældende kvalitetskrav kan overholdes ved disse koncentrationsniveauer.
- Generelt anbefales brug af en kalibreringsteknik der korrigerer for apparatdrift og evt. matrixinterferens, f.eks. standardaddition, eller intern standard korrektion.
- Ved anvendelse af ICP-OES bør IKKE anvendes almindelig kalibreringskurve, men derimod en kalibreringsteknik der korrigerer for apparatdrift og matrixinterferens, f.eks. standardaddition, eller intern standard korrektion.
- Ved analyse af lave koncentrationsniveauer nær $S_{T \max}$ kravene, samt ved analyse af matrixholdige prøver anbefales brug af ICP-MS med kollisionscelle/reaktionscelle, til minimering af interferenser fra polyatomiske interferenter. Alternativt anvendelse af højtopløselig ICP-MS, hvor interferenser fra polyatomiske forbindelser ikke optræder i samme grad grundet bedre spektral opløsning.

7   *REFERENCER*

- /1/   Eurofins A/S: Præstationsprøvning SPIL-5 (2002-2). Deltagerrapport 2002.
- /2/   Eurofins A/S: Præstationsprøvning SPIL-5 (2004-2). Deltagerrapport 2004.
- /3/   Eurofins A/S: Præstationsprøvning SPIL-5 (2006-2). Deltagerrapport 2006.
- /4/   Ulla Lund: Analysekvalitet for metaller i spildevand og perkolat. NYT fra REFLAB 2007/1.
- /5/   Miljøministeriet. Bekendtgørelse nr. 1353 om kvalitetskrav til miljømålinger udført af akkrediterede laboratorier, certificerede personer m.v. 12. december 2006.
- /6/   Miljøstyrelsens Referencelaboratorium. Metodedatablad for sølv i spildevand. 2005 (se www.reference-lab.dk).
- /7/   Miljøstyrelsens Referencelaboratorium. Metodedatablad for metaller i spildevand. 2006 (se www.reference-lab.dk).

B I L A G

B I L A G   A

Resultater

Bilag A, side 1   Resultater for ICP-MS, serie 1

Enhed : mg/kg TS

Prøve:	Al 27	As 75	Ba 137	Cd 114	Co 59	Cr 52	Cu 63	Mo 95	Ni 60	Pb 220	Sb 121	Se 78	Sn 118	Tl 203	U 238	V 51	Zn 66
A1 A 2002-2	-5,123	72,03	24,07	7,994	0,934	140,4	113,7	31,39	92,14	85,20	0,954	2,014	-0,186	0,831	0,013	-0,151	2659
A1 B 2002-2	-13,49	73,54	25,61	8,189	0,850	139,0	110,2	29,77	92,53	86,24	0,793	2,707	-0,171	0,246	-0,004	-0,301	2653
A1 C 2002-2	276,5	73,26	24,78	8,150	0,824	139,6	115,5	30,40	98,08	84,53	0,817	2,102	-0,066	0,029	-0,026	-0,198	2629
A1 D 2002-2	-12,27	71,40	22,59	7,924	0,943	137,6	107,4	29,60	89,61	82,84	0,778	1,904	-0,733	-0,090	-0,015	-0,161	2447
middel	61,40	72,56	24,26	8,065	0,887	139,2	111,7	30,29	93,09	84,71	0,835	2,181	-0,289	0,254	-0,008	-0,203	2597
RSD(%)	233,6%	1,4%	5,3%	1,6%	6,7%	0,8%	3,2%	2,7%	3,8%	1,7%	9,6%	16,5%	-104,2%	161,0%	-209,6%	-33,7%	3,9%
nominel		75,300		8,200		125,800	111,4		94,4	79,7							2779
genfinding (%)		96,4%		98,3%		110,6%	100,3%		98,6%	106,3%							93,4%
B1 A 2002-2	-10,97	75,27	23,25	9,282	0,944	151,3	118,1	29,09	105,190	94,07	0,814	2,003	-0,794	0,017	-0,027	-0,220	2397
B1 B 2002-2	105,5	77,77	22,71	9,363	0,963	158,9	132,8	30,93	104,790	90,11	0,790	1,991	0,097	-0,615	-0,031	-0,220	2451
B1 C 2002-2	-14,34	79,49	22,78	9,450	0,902	156,4	121,8	32,02	103,790	92,17	0,722	1,970	-0,601	-0,586	-0,013	-0,192	2462
B1 D 2002-2	17,25	81,53	23,36	9,605	0,874	162,2	130,9	34,86	101,690	94,39	0,773	2,283	-0,517	-0,422	-0,010	-0,187	2511
middel	24,36	78,52	23,03	9,425	0,920	157,2	125,9	31,73	103,865	92,69	0,775	2,061	-0,453	-0,402	-0,020	-0,205	2455
RSD(%)	229,6%	3,4%	1,4%	1,5%	4,4%	2,9%	5,6%	7,6%	1,5%	2,1%	5,1%	7,2%	-84,9%	-72,6%	-52,3%	-8,7%	1,9%
nominel		82,3		9,4		145,8	125,4		108,4	87,7							2779
genfinding (%)		95,4%		100,3%		107,8%	100,4%		95,8%	105,7%							88,3%
A1 A 2006-2	1155	23,10	15,30	2,157	19,33	60,20	81,65	49,73	22,00	21,57	1,249	1,864	4,816	7,830	-0,010	3,182	61,26
A1 B 2006-2	1216	22,98	13,71	2,179	20,40	64,28	96,52	52,92	22,35	21,75	1,396	1,387	5,220	8,042	-0,011	3,403	63,03
A1 C 2006-2	1256	23,95	14,10	2,267	20,93	66,42	107,4	53,56	22,46	22,63	1,522	1,438	4,711	8,762	-0,003	3,634	61,16
A1 D 2006-2	1234	23,14	14,07	2,135	21,92	65,45	91,22	51,16	23,55	21,76	1,539	1,593	5,439	8,482	-0,009	3,620	63,00
middel	1215	23,30	14,30	2,185	20,64	64,09	94,20	51,84	22,59	21,93	1,426	1,570	5,047	8,279	-0,008	3,460	62,11
RSD(%)	3,6%	1,9%	4,8%	2,6%	5,2%	4,3%	11,4%	3,3%	3,0%	2,2%	9,4%	13,7%	6,8%	5,1%	-44,7%	6,2%	1,7%
nominel	1284	26,9	13,55	2,07	19,9	62,04	85,48	62,02	22,83	19,58	1,790	24,400		9,14	0,027	3,680	69,8
genfinding (%)	94,6%	86,6%	105,5%	105,6%	103,7%	103,3%	110,2%	83,6%	98,9%	112,0%	79,7%	6,4%		90,6%	-30,7%	94,0%	89,0%
B1 A 2006-2	1226	27,62	15,67	2,572	24,50	75,88	88,98	55,72	27,49	26,50	1,617	1,292	5,947	10,53	0,003	3,344	94,53
B1 B 2006-2	1218	27,13	14,47	2,690	24,36	76,42	90,41	56,06	28,38	25,90	1,741	1,486	5,389	9,752	-0,007	3,398	93,36
B1 C 2006-2	1158	26,40	14,59	2,563	23,98	76,82	88,84	53,74	27,15	26,57	1,551	1,835	5,198	10,42	-0,012	3,224	94,84
B1 D 2006-2	1187	27,03	14,98	2,684	25,36	78,53	91,77	58,69	28,27	26,18	1,655	1,103	6,019	10,39	-0,037	3,550	95,86
middel	1197	27,05	14,93	2,628	24,55	76,91	90,00	56,05	27,82	26,29	1,641	1,429	5,639	10,27	-0,013	3,379	94,65
RSD(%)	2,6%	1,9%	3,6%	2,6%	2,4%	1,5%	1,5%	3,6%	2,2%	1,2%	4,8%	21,9%	7,2%	3,4%	-130,3%	4,0%	1,1%
nominel	1284	31,9	13,55	2,57	23,9	73,71	105,5	68,69	27,83	23,58	2,120	26,400		11,14		3,680	103,1
genfinding (%)	93,2%	84,8%	110,2%	102,2%	102,7%	104,3%	85,3%	81,6%	100,0%	111,5%	77,4%	5,4%		92,2%		91,8%	91,8%

Bilag A, side 2 Resultater for ICP-MS, serie 2

Enhed : mg/kg TS

Prøve:	Al 27	As 75	Ba 137	Cd 114	Co 59	Cr 52	Cu 63	Mo 95	Ni 60	Pb 220	Sb 121	Se 78	Sn 118	Tl 203	U 238	V 51	Zn 66
A1 A 2002-2	-8,473	76,05	22,48	8,446	0,784	129,74	105,2	32,98	90,78	81,03	0,935	1,488	-2,028	0,442	-0,259	0,537	2735
A1 B 2002-2	-15,20	74,77	20,94	7,812	0,745	126,54	102,1	33,37	88,26	82,84	0,829	1,963	-2,008	0,121	-0,290	0,193	2622
A1 C 2002-2	99,33	75,01	22,26	8,220	0,706	132,04	114,1	33,47	97,43	83,71	0,845	1,272	-2,208	-0,236	-0,281	0,249	2733
A1 D 2002-2	-15,35	76,61	20,96	8,103	0,767	128,94	104,1	32,73	89,03	84,09	0,861	2,247	-2,815	-0,317	-0,291	0,251	2691
middel	15,08	75,61	21,66	8,146	0,751	129,32	106,4	33,14	91,38	82,92	0,868	1,742	-2,265	0,002	-0,280	0,307	2695
RSD(%)	373,2%	1,1%	3,8%	3,2%	4,5%	1,8%	5,0%	1,0%	4,6%	1,6%	5,4%	25,4%	-16,7%	13974,5%	-5,2%	50,6%	2,0%
nominel		75,3		8,2		125,8	111,4		94,4	79,7							2779
genfinding (%)		100,4%		99,3%		102,8%	95,5%		96,8%	104,0%							97,0%
B1 A 2002-2	-12,66	85,407	22,06	9,570	0,628	148,04	117,3	33,03	101,8	89,73	0,852	1,808	-2,309	-0,297	-0,287	0,139	2709
B1 B 2002-2	105,48	82,43	18,74	8,963	0,655	148,34	121,4	31,16	106,5	84,56	0,755	2,418	-2,654	-0,528	-0,301	0,311	2474
B1 C 2002-2	-7,19	81,32	19,20	8,837	0,605	140,94	110,1	31,47	102,7	82,78	0,691	2,849	-2,876	-0,547	-0,296	0,273	2457
B1 D 2002-2	9,14	86,84	22,98	9,548	0,615	137,64	116,4	35,24	96,10	86,36	0,806	2,743	-2,871	-0,232	-0,284	0,289	2445
middel	23,69	84,00	20,75	9,230	0,626	143,74	116,3	32,73	101,7	85,86	0,776	2,454	-2,677	-0,401	-0,292	0,253	2521
RSD(%)	233,4%	3,1%	10,1%	4,2%	3,5%	3,7%	4,0%	5,7%	4,2%	3,5%	8,9%	19,1%	-10,0%	-39,9%	-2,7%	30,7%	5,0%
nominel		82,3		9,4		145,8	125,4		108,4	87,7							2779
genfinding (%)		102,1%		98,2%		98,6%	92,8%		93,9%	97,9%							90,7%
A1 A 2006-2	1241	24,64	12,42	2,018	19,68	61,92	80,90	53,10	21,90	19,94	1,228	1,948	3,253	7,665	-0,274	3,610	63,66
A1 B 2006-2	1270	25,18	12,35	1,988	19,15	59,77	89,19	54,50	21,61	19,92	1,334	2,180	2,989	7,969	-0,274	3,546	59,99
A1 C 2006-2	1261	25,54	12,62	2,162	20,38	59,35	101,6	56,40	21,89	20,60	1,359	1,977	5,748	8,599	-0,267	3,313	63,51
A1 D 2006-2	1266	25,24	13,48	2,065	19,96	58,93	81,35	56,58	21,37	19,80	1,269	1,787	3,118	7,791	-0,271	3,504	57,13
middel	1259	25,15	12,72	2,059	19,79	60,00	88,27	55,15	21,70	20,07	1,297	1,973	3,777	8,006	-0,272	3,494	61,07
RSD(%)	1,0%	1,5%	4,1%	3,7%	2,6%	2,2%	11,0%	3,0%	1,2%	1,8%	4,6%	8,2%	34,9%	5,2%	-1,3%	3,7%	5,1%
nominel	1284	26,9	13,55	2,07	19,9	62,04	85,48	62,02	22,83	19,58	1,790	24,4		9,140	0,027	3,68	69,8
genfinding (%)	98,1%	93,5%	93,9%	99,5%	99,4%	96,7%	103,3%	88,9%	95,0%	102,5%	72,5%	8,1%		87,6%	-1006,1%	94,9%	87,5%
B1 A 2006-2	1266	29,19	13,40	2,575	22,96	67,85	78,68	60,13	25,59	23,66	1,525	1,628	3,266	9,499	-0,285	3,428	85,28
B1 B 2006-2	1235	29,64	11,53	2,735	23,31	72,62	86,40	60,87	27,62	24,98	1,839	1,327	3,433	9,589	-0,287	3,404	97,73
B1 C 2006-2	1191	29,03	11,80	2,820	24,18	72,53	86,55	59,82	26,74	24,84	1,720	1,493	3,462	9,499	-0,286	3,426	96,72
B1 D 2006-2	1159	29,26	12,17	2,714	24,01	69,97	84,08	62,44	25,83	25,38	1,713	1,253	3,767	10,03	-0,288	3,466	91,34
middel	1213	29,28	12,23	2,711	23,61	70,75	83,93	60,82	26,45	24,72	1,699	1,425	3,482	9,654	-0,287	3,431	92,77
RSD(%)	4,1%	0,9%	6,8%	3,7%	2,4%	3,3%	4,4%	1,9%	3,6%	2,9%	7,6%	13,4%	5,5%	2,5%	-0,5%	0,7%	6,3%
nominel	1284	31,9	13,55	2,57	23,9	73,71	105,5	68,69	27,83	23,58	2,120	26,4		11,140		3,68	103,1
genfinding (%)	94,4%	91,8%	90,2%	105,5%	98,8%	96,0%	79,6%	88,5%	95,0%	104,8%	80,1%	5,4%		86,7%		93,2%	90,0%

Bilag A, side 3 Resultater for ICP-MS, serie 1 + 2

Enhed : mg/kg TS

Serie	Prøve:	Al 27	As 75	Ba 137	Cd 114	Co 59	Cr 52	Cu 63	Mo 95	Ni 60	Pb 220	Sb 121	Se 78	Sn 118	Tl 203	U 238	V 51	Zn 66
1	A1 A 2002-2	-5,123	72,03	24,07	7,994	0,934	140,4	113,7	31,39	92,14	85,20	0,954	2,014	-0,186	0,831	0,013	-0,151	2659
	A1 B 2002-2	-13,49	73,54	25,61	8,189	0,850	139,0	110,2	29,77	92,53	86,24	0,793	2,707	-0,171	0,246	-0,004	-0,301	2653
	A1 C 2002-2	276,5	73,26	24,78	8,150	0,824	139,6	115,5	30,40	98,08	84,53	0,817	2,102	-0,066	0,029	-0,026	-0,198	2629
	A1 D 2002-2	-12,27	71,40	22,59	7,924	0,943	137,6	107,4	29,60	89,61	82,84	0,778	1,904	-0,733	-0,090	-0,015	-0,161	2447
2	A1 A 2002-2	-8,473	76,05	22,48	8,446	0,784	129,7	105,2	32,98	90,78	81,03	0,935	1,488	-2,028	0,442	-0,259	0,537	2735
	A1 B 2002-2	-15,20	74,77	20,94	7,812	0,745	126,5	102,1	33,37	88,26	82,84	0,829	1,963	-2,008	0,121	-0,290	0,193	2622
	A1 C 2002-2	99,33	75,01	22,26	8,220	0,706	132,0	114,1	33,47	97,43	83,71	0,845	1,272	-2,208	-0,236	-0,281	0,249	2733
	A1 D 2002-2	-15,35	76,61	20,96	8,103	0,767	128,9	104,1	32,73	89,03	84,09	0,861	2,247	-2,815	-0,317	-0,291	0,251	2691
	middel	38,24	74,08	22,96	8,105	0,819	134,2	109,0	31,72	92,23	83,81	0,852	1,962	-1,277	0,128	-0,144	0,052	2646
	RSD(%)	271,6%	2,5%	7,5%	2,4%	10,5%	4,1%	4,7%	5,1%	4,0%	1,9%	7,4%	22,5%	86,4%	293,9%	101,5%	562,4%	3,4%
	nominel		75,3		8,200		125,8	111,4		94,4	79,7							2779
	genfinding (%)		98,4%		98,8%		106,7%	97,9%		97,7%	105,2%							95,2%
1	B1 A 2002-2	-10,97	75,27	23,25	9,282	0,944	151,3	118,1	29,09	105,2	94,07	0,814	2,003	-0,794	0,017	-0,027	-0,220	2397
	B1 B 2002-2	105,5	77,77	22,71	9,363	0,963	158,9	132,8	30,93	104,8	90,11	0,790	1,991	0,097	-0,615	-0,031	-0,220	2451
	B1 C 2002-2	-14,34	79,49	22,78	9,450	0,902	156,4	121,8	32,02	103,8	92,17	0,722	1,970	-0,601	-0,586	-0,013	-0,192	2462
	B1 D 2002-2	17,25	81,53	23,36	9,605	0,874	162,2	130,9	34,86	101,7	94,39	0,773	2,283	-0,517	-0,422	-0,010	-0,187	2511
2	B1 A 2002-2	-12,66	85,41	22,06	9,570	0,628	148,0	117,3	33,03	101,8	89,73	0,852	1,808	-2,309	-0,297	-0,287	0,139	2709
	B1 B 2002-2	105,5	82,43	18,74	8,963	0,655	148,3	121,4	31,16	106,5	84,56	0,755	2,418	-2,654	-0,528	-0,301	0,311	2474
	B1 C 2002-2	-7,190	81,32	19,20	8,837	0,605	140,9	110,1	31,47	102,7	82,78	0,691	2,849	-2,876	-0,547	-0,296	0,273	2457
	B1 D 2002-2	9,143	86,84	22,98	9,548	0,615	137,6	116,4	35,24	96,1	86,36	0,806	2,743	-2,871	-0,232	-0,284	0,289	2445
	middel	24,024	81,26	21,89	9,328	0,773	150,5	121,1	32,23	102,8	89,27	0,775	2,258	-1,565	-0,401	-0,156	0,024	2488
	RSD(%)	214,3%	4,7%	8,4%	3,1%	20,7%	5,7%	6,2%	6,4%	3,1%	4,9%	6,7%	17,0%	78,4%	54,3%	93,1%	1035,5%	3,8%
	nominel		82,3		9,400		145,8	125,4		108,4	87,7							2779
	genfinding (%)		98,7%		99,2%		103,2%	96,6%		94,8%	101,8%							89,5%
1	A1 A 2006-2	1155	23,10	15,30	2,157	19,33	60,20	81,65	49,73	22,00	21,57	1,249	1,864	4,816	7,830	-0,010	3,182	61,26
	A1 B 2006-2	1216	22,98	13,71	2,179	20,40	64,28	96,52	52,92	22,35	21,75	1,396	1,387	5,220	8,042	-0,011	3,403	63,03
	A1 C 2006-2	1256	23,95	14,10	2,267	20,93	66,42	107,40	53,56	22,46	22,63	1,522	1,438	4,711	8,762	-0,003	3,634	61,16
	A1 D 2006-2	1234	23,14	14,07	2,135	21,92	65,45	91,22	51,16	23,55	21,76	1,539	1,593	5,439	8,482	-0,009	3,620	63,00
2	A1 A 2006-2	1241	24,64	12,42	2,018	19,68	61,92	80,90	53,10	21,90	19,94	1,228	1,948	3,253	7,665	-0,274	3,610	63,66
	A1 B 2006-2	1270	25,18	12,35	1,988	19,15	59,77	89,19	54,50	21,61	19,92	1,334	2,180	2,989	7,969	-0,274	3,546	59,99
	A1 C 2006-2	1261	25,54	12,62	2,162	20,38	59,35	101,61	56,40	21,89	20,60	1,359	1,977	5,748	8,599	-0,267	3,313	63,51
	A1 D 2006-2	1266	25,24	13,48	2,065	19,96	58,93	81,35	56,58	21,37	19,80	1,269	1,787	3,118	7,791	-0,271	3,504	57,13
	middel	1237	24,22	13,51	2,122	20,22	62,04	91,23	53,50	22,14	21,00	1,362	1,771	4,412	8,143	-0,140	3,477	61,59
	RSD(%)	3,1%	4,4%	7,5%	4,3%	4,5%	4,8%	10,9%	4,4%	3,0%	5,1%	8,7%	15,7%	25,4%	5,1%	100,6%	4,7%	3,6%
	nominel	1284	26,9	13,550	2,07	19,9	62,04	85,48	62,02	22,83	19,58	1,79	24,4		9,140	0,027	3,680	69,8
	genfinding (%)	96,4%	90,0%	99,7%	102,5%	101,6%	100,0%	106,7%	86,3%	97,0%	107,3%	76,1%	7,3%		89,1%	-518,4%	94,5%	88,2%
1	B1 A 2006-2	1226	27,62	15,67	2,572	24,50	75,88	88,98	55,72	27,49	26,50	1,617	1,292	5,947	10,53	0,003	3,344	94,53
	B1 B 2006-2	1218	27,13	14,47	2,690	24,36	76,42	90,41	56,06	28,38	25,90	1,741	1,486	5,389	9,752	-0,007	3,398	93,36
	B1 C 2006-2	1158	26,40	14,59	2,563	23,98	76,82	88,84	53,74	27,15	26,57	1,551	1,835	5,198	10,42	-0,012	3,224	94,84
	B1 D 2006-2	1187	27,03	14,98	2,684	25,36	78,53	91,77	58,69	28,27	26,18	1,655	1,103	6,019	10,39	-0,037	3,550	95,86
2	B1 A 2006-2	1266	29,19	13,40	2,575	22,96	67,85	78,68	60,13	25,59	23,66	1,525	1,628	3,266	9,499	-0,285	3,428	85,28
	B1 B 2006-2	1235	29,64	11,53	2,735	23,31	72,62	86,40	60,87	27,62	24,98	1,839	1,327	3,433	9,589	-0,287	3,404	97,73
	B1 C 2006-2	1191	29,03	11,80	2,820	24,18	72,53	86,55	59,82	26,74	24,84	1,720	1,493	3,462	9,499	-0,286	3,426	96,72
	B1 D 2006-2	1159	29,26	12,17	2,714	24,01	69,97	84,08	62,44	25,83	25,38	1,713	1,253	3,767	10,03	-0,288	3,466	91,34
	middel	1205	28,16	13,58	2,670	24,08	73,83	86,97	58,44	27,14	25,50	1,670	1,427	4,560	9,964	-0,150	3,405	93,71
	RSD(%)	3,1%	4,4%	11,7%	3,4%	3,0%	5,0%	4,8%	5,1%	3,8%	3,9%	6,2%	16,3%	26,1%	4,4%	97,8%	2,8%	4,2%
	nominel	1284	31,9	13,550	2,57	23,9	73,71	105,5	68,69	27,83	23,58	2,12	26,4		11,14		3,680	103,10
	genfinding (%)	93,8%	88,3%	100,2%	103,9%	100,8%	100,2%	82,4%	85,1%	97,5%	108,2%	78,8%	5,4%		89,4%		92,5%	90,9%

Bilag A, side 4   Resultater for ICP-OES, serie 1

Enhed : mg/kg TS

Prøve:	As 188.981	Ba 230.425	Ba 233.527	Cd 228.803	Co 228.616	Cr 205.56	Cr 267.708	Cu 324.752	Cu 327.393	Mo 202.031	Mo 203.845	Ni 231.604	Pb 220.353	V 292.402	V 310.230	Zn 206.200	Zn 213.857
A1 A, 2002-2	88,32	25,71	25,72	7,96	5,28	126,47	129,40	217,01	222,64	36,07	42,39	97,04	88,34	4,62	-30,29	2709,26	2805,21
A1 B, 2002-2	88,52	24,08	22,33	6,90	-2,09	135,24	135,69	202,10	203,84	31,99	37,48	97,17	81,41	-0,57	-3,01	2960,94	3064,80
A1 C, 2002-2	75,52	20,97	22,30	8,26	0,02	127,10	127,41	175,17	174,56	34,70	40,52	98,55	79,51	0,25	-19,94	2792,75	2895,98
A1 D, 2002-2	80,12	20,91	20,31	7,52	-0,54	118,89	123,20	145,30	147,82	25,81	43,18	90,99	75,31	0,77	-33,06	2677,76	2785,83
middel	83,12	22,92	22,67	7,66	0,66	126,92	128,93	184,89	187,22	32,14	40,89	95,94	81,14	1,27	-21,58	2785,18	2887,96
RSD(%)	7,7%	10,4%	9,9%	7,7%	481,6%	5,3%	4,0%	17,1%	17,6%	14,2%	6,2%	3,5%	6,7%	181,5%	-63,1%	4,6%	4,4%
nominel	75,3			8,2		125,8	125,8	111,4	111,4			94,4	79,7			2779	2779
genfinding (%)	110,4%			93,4%		100,9%	102,5%	166,0%	168,1%			101,6%	101,8%			100,2%	103,9%
B1 A, 2002-2	87,97	22,98	22,60	11,03	-0,58	148,92	149,69	171,39	170,61	25,87	34,69	110,00	73,96	0,49	-8,38	2860,63	2976,01
B1 B, 2002-2	69,64	22,09	22,39	10,45	-0,39	154,22	155,96	187,06	185,81	30,94	39,68	114,36	93,54	-0,13	2,16	2956,83	3064,99
B1 C, 2002-2	94,65	24,62	24,25	9,51	-0,63	159,24	161,12	178,18	174,72	34,14	37,13	120,86	96,89	-1,93	10,25	3045,81	3174,23
B1 D, 2002-2	105,20	22,82	22,33	11,01	-0,90	155,40	157,87	177,98	175,50	28,31	44,37	118,55	94,33	-0,76	7,01	3012,02	3130,74
middel	89,37	23,13	22,89	10,50	-0,63	154,45	156,16	178,65	176,66	29,81	38,97	115,94	89,68	-0,58	2,76	2968,82	3086,49
RSD(%)	16,7%	4,6%	4,0%	6,8%	-33,6%	2,8%	3,1%	3,6%	3,7%	11,9%	10,6%	4,1%	11,8%	-176,7%	294,9%	2,7%	2,8%
nominel	82,3			9,4		145,8	145,8	125,4	125,4			108,4	87,7			2779	2779
genfinding (%)	108,6%			111,7%		105,9%	107,1%	142,5%	140,9%			107,0%	102,3%			106,8%	111,1%
A1 A, 2006-2	33,81	13,96	15,36	2,60	24,83	70,78	71,05	158,30	156,30	57,52	71,91	27,75	32,30	4,18	63,59	82,08	89,66
A1 B, 2006-2	35,42	12,49	13,55	2,86	18,50	62,83	63,71	131,16	130,92	53,21	63,84	26,19	16,99	2,23	-5,97	71,07	75,28
A1 C, 2006-2	29,03	13,43	15,93	2,12	20,03	61,84	62,11	150,50	157,27	57,18	55,59	27,26	21,38	6,54	-11,18	85,24	86,74
A1 D, 2006-2	36,06	10,76	11,80	1,61	12,43	54,01	53,81	91,11	94,94	44,33	59,62	22,60	-8,21	2,66	-67,55	60,05	64,01
middel	33,58	12,66	14,16	2,30	18,95	62,37	62,67	132,77	134,86	53,06	62,74	25,95	15,61	3,90	-5,28	74,61	78,92
RSD(%)	9,5%	11,1%	13,2%	24,1%	27,0%	11,0%	11,3%	22,6%	21,7%	11,6%	11,1%	9,0%	109,8%	49,9%	-1017,6%	15,3%	14,8%
nominel	26,9	13,55	13,55	2,07	19,90	62,04	62,04	85,48	85,48	62,02	62,02	22,83	19,58	3,68	3,68	69,8	69,8
genfinding (%)	124,8%	93,4%	104,5%	111,0%	95,2%	100,5%	101,0%	155,3%	157,8%	85,6%	101,2%	113,7%	79,7%	106,1%	-143,4%	106,9%	113,1%
B1 A, 2006-2	24,16	9,88	13,64	3,79	22,04	69,00	70,93	112,17	113,39	53,04	51,36	29,05	38,79	3,17	-31,96	101,83	105,63
B1 B, 2006-2	29,72	9,64	11,74	3,66	18,37	61,04	64,69	102,33	108,04	47,26	52,20	25,56	24,50	2,56	-42,93	90,93	96,24
B1 C, 2006-2	33,28	9,41	13,59	2,57	20,90	68,58	69,84	97,11	99,85	50,37	58,34	27,15	30,53	1,13	-58,42	96,01	100,39
B1 D, 2006-2	50,19	9,36	12,09	2,31	19,74	61,05	62,73	95,47	99,59	49,51	55,00	24,87	16,69	1,42	-54,06	86,89	92,41
middel	34,34	9,57	12,76	3,08	20,26	64,92	67,05	101,77	105,22	50,04	54,23	26,66	27,63	2,07	-46,84	93,92	98,67
RSD(%)	32,6%	2,5%	7,8%	24,3%	7,8%	6,9%	5,9%	7,4%	6,4%	4,8%	5,8%	7,0%	33,8%	46,2%	-25,3%	6,9%	5,7%
nominel	31,9	13,55	13,55	2,57	23,90	73,70	73,70	105,5	105,5	68,70	68,70	27,83	23,58	3,68	3,68	103,0	103,0
genfinding (%)	107,6%	70,6%	94,2%	120,0%	84,8%	88,1%	91,0%	96,5%	99,7%	72,8%	78,9%	95,8%	117,2%	56,2%	-1272,9%	91,2%	95,8%

Bilag A, side 5   Resultater for ICP-OES, serie 2

Enhed : mg/kg TS

Prøve:	As 188.981	Ba 230.425	Ba 233.527	Cd 228.803	Co 228.616	Cr 205.56	Cr 267.708	Cu 324.752	Cu 327.393	Mo 202.031	Mo 203.845	Ni 231.604	Pb 220.353	V 292.402	V 310.230	Zn 206.200	Zn 213.857
A1 A, 2002-2	79,96	23,67	24,14	7,92	2,71	132,08	131,91	229,83	236,59	33,44	31,46	98,02	94,35	1,82	-28,74	2838,11	2971,76
A1 B, 2002-2	48,15	22,61	22,97	9,07	0,82	135,77	132,74	194,15	197,10	30,31	36,17	97,75	95,78	-1,43	-32,79	2852,78	2981,80
A1 C, 2002-2	70,39	22,26	22,81	7,06	1,35	130,87	131,31	184,19	186,45	23,71	34,55	103,73	86,27	-1,98	-32,52	2867,40	3015,59
A1 D, 2002-2	65,31	22,80	23,07	7,88	-1,29	135,32	131,47	166,88	165,43	27,29	36,71	99,71	92,09	-1,53	-34,26	2865,81	3008,49
middel	65,95	22,83	23,25	7,98	0,90	133,51	131,86	193,76	196,39	28,69	34,72	99,80	92,12	-0,78	-32,08	2856,03	2994,41
RSD(%)	20,2%	2,6%	2,6%	10,3%	184,8%	1,8%	0,5%	13,7%	15,2%	14,5%	6,8%	2,8%	4,5%	-223,9%	-7,3%	0,5%	0,7%
nominel	75,3			8,2		125,8	125,8	111,4	111,4			94,4	79,7			2779	2779
genfinding (%)	87,6%			97,4%		106,1%	104,8%	173,9%	176,3%			105,7%	115,6%			102,8%	107,8%
B1 A, 2002-2	74,30	22,50	22,76	9,20	1,72	153,66	150,37	170,31	171,19	25,87	43,24	112,11	100,60	-2,38	-46,79	2828,78	2959,68
B1 B, 2002-2	72,14	21,87	22,15	9,09	-0,58	151,42	147,75	179,05	180,72	28,48	28,15	107,77	89,91	-0,43	-52,29	2814,48	2961,03
B1 C, 2002-2	63,32	22,50	22,37	9,47	-0,88	151,53	149,18	162,00	163,99	30,74	33,17	112,31	91,05	-1,61	-50,33	2825,57	2974,33
B1 D, 2002-2	66,18	22,94	21,78	7,97	2,56	149,66	150,58	167,43	169,93	31,23	34,78	109,97	94,99	-0,54	-53,08	2839,69	2972,36
middel	68,99	22,45	22,27	8,93	0,70	151,57	149,47	169,70	171,46	29,08	34,83	110,54	94,14	-1,24	-50,62	2827,13	2966,85
RSD(%)	7,4%	2,0%	1,8%	7,4%	240,9%	1,1%	0,9%	4,2%	4,0%	8,4%	18,0%	1,9%	5,1%	-74,7%	-5,5%	0,4%	0,3%
nominel	82,3			9,4		145,8	145,8	125,4	125,4			108,4	87,7			2779	2779
genfinding (%)	83,8%			95,0%		104,0%	102,5%	135,3%	136,7%			102,0%	107,3%			101,7%	106,8%
A1 A, 2006-2	13,89	11,26	13,61	0,99	18,57	61,91	59,07	116,50	120,48	48,92	54,58	24,84	16,29	1,63	-58,59	70,67	76,15
A1 B, 2006-2	29,17	9,21	13,57	2,66	16,31	57,90	58,37	117,10	124,28	42,54	52,15	24,64	18,16	2,95	-71,70	64,85	69,15
A1 C, 2006-2	27,72	10,62	13,20	1,52	17,66	56,84	57,09	135,64	145,57	47,47	33,90	25,91	22,79	2,81	-78,74	70,16	75,96
A1 D, 2006-2	2,87	9,60	14,37	0,72	16,40	64,68	62,74	126,66	127,51	50,31	60,30	26,27	17,20	2,68	-54,10	70,54	76,70
middel	18,42	10,17	13,69	1,47	17,23	60,33	59,32	123,97	129,46	47,31	50,23	25,42	18,61	2,52	-65,78	69,06	74,49
RSD(%)	67,6%	9,2%	3,6%	58,1%	6,3%	6,0%	4,1%	7,3%	8,6%	7,2%	22,7%	3,1%	15,5%	23,9%	-17,4%	4,1%	4,8%
nominel	26,9	13,55	13,55	2,07	19,9	62,04	62,04	85,48	85,48	62,02	62,02	22,83	19,58	3,68	3,68	69,8	69,8
genfinding (%)	68,5%	75,1%	101,0%	71,1%	86,6%	97,2%	95,6%	145,0%	151,5%	76,3%	81,0%	111,3%	95,0%	68,4%	-1787,6%	98,9%	106,7%
B1 A, 2006-2	13,63	8,91	13,21	1,77	20,40	70,42	71,08	113,50	118,26	54,07	57,41	32,58	15,41	1,39	-70,53	101,76	109,82
B1 B, 2006-2	33,91	10,59	13,91	2,01	22,50	72,06	70,75	110,37	116,15	50,36	51,89	29,17	33,98	2,49	-68,82	100,43	107,94
B1 C, 2006-2	9,92	9,31	13,57	2,22	21,88	70,63	69,11	106,69	111,40	46,11	48,39	30,31	19,36	2,17	-78,95	98,61	106,05
B1 D, 2006-2	29,45	10,72	14,65	2,31	22,92	74,47	73,43	110,32	114,08	53,14	48,84	32,92	25,90	1,58	-62,11	105,90	113,06
middel	21,73	9,89	13,83	2,08	21,92	71,90	71,09	110,22	114,97	50,92	51,63	31,25	23,66	1,91	-70,10	101,67	109,22
RSD(%)	54,0%	9,2%	4,4%	11,6%	5,0%	2,6%	2,5%	2,5%	2,5%	7,0%	8,0%	5,8%	34,3%	26,7%	-9,9%	3,0%	2,7%
nominel	31,9	13,55	13,55	2,57	23,9	73,70	73,70	105,50	105,50	68,70	68,70	27,83	23,58	3,68	3,68	103,0	103,0
genfinding (%)	68,1%	73,0%	102,1%	80,8%	91,7%	97,6%	96,5%	104,5%	109,0%	74,1%	75,2%	112,3%	100,3%	51,9%	-1905,0%	98,7%	106,0%

Bilag A, side 6 Resultater for ICP-OES, serie 1+2

Enhed : mg/kg TS

Serie	Prøve:	As 188.981	Ba 230.425	Ba 233.527	Cd 228.803	Co 228.616	Cr 205.56	Cr 267.708	Cu 324.752	Cu 327.393	Mo 202.031	Mo 203.845	Ni 231.604	Pb 220.353	V 292.402	V 310.230	Zn 206.200	Zn 213.857
1	A1 A, 2002-2	88,32	25,71	25,72	7,96	5,28	126,47	129,40	217,01	222,64	36,07	42,39	97,04	88,34	4,62	-30,29	2709,26	2805,21
	A1 B, 2002-2	88,52	24,08	22,33	6,90	-2,09	135,24	135,69	202,10	203,84	31,99	37,48	97,17	81,41	-0,57	-3,01	2960,94	3064,80
	A1 C, 2002-2	75,52	20,97	22,30	8,26	0,02	127,10	127,41	175,17	174,56	34,70	40,52	98,55	79,51	0,25	-19,94	2792,75	2895,98
	A1 D, 2002-2	80,12	20,91	20,31	7,52	-0,54	118,89	123,20	145,30	147,82	25,81	43,18	90,99	75,31	0,77	-33,06	2677,76	2785,83
2	A1 A, 2002-2	79,96	23,67	24,14	7,92	2,71	132,08	131,91	229,83	236,59	33,44	31,46	98,02	94,35	1,82	-28,74	2838,11	2971,76
	A1 B, 2002-2	48,15	22,61	22,97	9,07	0,82	135,77	132,74	194,15	197,10	30,31	36,17	97,75	95,78	-1,43	-32,79	2852,78	2981,80
	A1 C, 2002-2	70,39	22,26	22,81	7,06	1,35	130,87	131,31	184,19	186,45	23,71	34,55	103,73	86,27	-1,98	-32,52	2867,40	3015,59
	A1 D, 2002-2	65,31	22,80	23,07	7,88	-1,29	135,32	131,47	166,88	165,43	27,29	36,71	99,71	92,09	-1,53	-34,26	2865,81	3008,49
	middel	74,54	22,87	22,96	7,82	0,78	130,22	130,39	189,33	191,80	30,42	37,81	97,87	86,63	0,24	-26,83	2820,60	2941,18
	RSD(%)	17,9%	7,0%	6,8%	8,8%	302,6%	4,5%	2,9%	14,5%	15,4%	14,6%	10,6%	3,6%	8,5%	899,5%	-39,7%	3,3%	3,5%
	nominel	75,3			8,2		125,8	125,8	111,4	111,4			94,4	79,7			2779	2779
	genfinding (%)	99,0%			95,4%		103,5%	103,6%	170,0%	172,2%			103,7%	108,7%			101,5%	105,8%
1	B1 A, 2002-2	87,97	22,98	22,60	11,03	-0,58	148,92	149,69	171,39	170,61	25,87	34,69	110,00	73,96	0,49	-8,38	2860,63	2976,01
	B1 B, 2002-2	69,64	22,09	22,39	10,45	-0,39	154,22	155,96	187,06	185,81	30,94	39,68	114,36	93,54	-0,13	2,16	2956,83	3064,99
	B1 C, 2002-2	94,65	24,62	24,25	9,51	-0,63	159,24	161,12	178,18	174,72	34,14	37,13	120,86	96,89	-1,93	10,25	3045,81	3174,23
	B1 D, 2002-2	105,20	22,82	22,33	11,01	-0,90	155,40	157,87	177,98	175,50	28,31	44,37	118,55	94,33	-0,76	7,01	3012,02	3130,74
2	B1 A, 2002-2	74,30	22,50	22,76	9,20	1,72	153,66	150,37	170,31	171,19	25,87	43,24	112,11	100,60	-2,38	-46,79	2828,78	2959,68
	B1 B, 2002-2	72,14	21,87	22,15	9,09	-0,58	151,42	147,75	179,05	180,72	28,48	28,15	107,77	89,91	-0,43	-52,29	2814,48	2961,03
	B1 C, 2002-2	63,32	22,50	22,37	9,47	-0,88	151,53	149,18	162,00	163,99	30,74	33,17	112,31	91,05	-1,61	-50,33	2825,57	2974,33
	B1 D, 2002-2	66,18	22,94	21,78	7,97	2,56	149,66	150,58	167,43	169,93	31,23	34,78	109,97	94,99	-0,54	-53,08	2839,69	2972,36
	middel	79,18	22,79	22,58	9,72	0,04	153,01	152,82	174,18	174,06	29,45	36,90	113,24	91,91	-0,91	-23,93	2897,98	3026,67
	RSD(%)	19,0%	3,7%	3,3%	10,8%	3381,4%	2,2%	3,2%	4,5%	3,9%	9,7%	14,6%	4,0%	8,7%	-106,7%	-121,5%	3,2%	2,8%
	nominel	82,3			9,4		145,8	145,8	125,4	125,4			108,4	87,7			2779	2779
	genfinding (%)	96,2%			103,4%		104,9%	104,8%	138,9%	138,8%			104,5%	104,8%			104,3%	108,9%
1	A1 A, 2006-2	33,81	13,96	15,36	2,60	24,83	70,78	71,05	158,30	156,30	57,52	71,91	27,75	32,30	4,18	63,59	82,08	89,66
	A1 B, 2006-2	35,42	12,49	13,55	2,86	18,50	62,83	63,71	131,16	130,92	53,21	63,84	26,19	16,99	2,23	-5,97	71,07	75,28
	A1 C, 2006-2	29,03	13,43	15,93	2,12	20,03	61,84	62,11	150,50	157,27	57,18	55,59	27,26	21,38	6,54	-11,18	85,24	86,74
	A1 D, 2006-2	36,06	10,76	11,80	1,61	12,43	54,01	53,81	91,11	94,94	44,33	59,62	22,60	-8,21	2,66	-67,55	60,05	64,01
2	A1 A, 2006-2	13,89	11,26	13,61	0,99	18,57	61,91	59,07	116,50	120,48	48,92	54,58	24,84	16,29	1,63	-58,59	70,67	76,15
	A1 B, 2006-2	29,17	9,21	13,57	2,66	16,31	57,90	58,37	117,10	124,28	42,54	52,15	24,64	18,16	2,95	-71,70	64,85	69,15
	A1 C, 2006-2	27,72	10,62	13,20	1,52	17,66	56,84	57,09	135,64	145,57	47,47	33,90	25,91	22,79	2,81	-78,74	70,16	75,96
	A1 D, 2006-2	2,87	9,60	14,37	0,72	16,40	64,68	62,74	126,66	127,51	50,31	60,30	26,27	17,20	2,68	-54,10	70,54	76,70
	middel	26,00	11,42	13,92	1,88	18,09	61,35	60,99	128,37	132,16	50,18	56,49	25,68	17,11	3,21	-35,53	71,83	76,71
	RSD(%)	44,9%	15,1%	9,3%	42,4%	19,6%	8,5%	8,5%	16,4%	15,7%	11,0%	19,5%	6,4%	67,1%	47,5%	-136,1%	11,5%	10,9%
	nominel	26,9	13,55	13,55	2,07	19,9	62,04	62,04	85,48	85,48	62,02	62,02	22,83	19,58	3,68	3,68	69,8	69,8
	genfinding (%)	96,6%	84,3%	102,7%	91,1%	90,9%	98,9%	98,3%	150,2%	154,6%	80,9%	91,1%	112,5%	87,4%	87,3%	-965,5%	102,9%	109,9%
1	B1 A, 2006-2	24,16	9,88	13,64	3,79	22,04	69,00	70,93	112,17	113,39	53,04	51,36	29,05	38,79	3,17	-31,96	101,83	105,63
	B1 B, 2006-2	29,72	9,64	11,74	3,66	18,37	61,04	64,69	102,33	108,04	47,26	52,20	25,56	24,50	2,56	-42,93	90,93	96,24
	B1 C, 2006-2	33,28	9,41	13,59	2,57	20,90	68,58	69,84	97,11	99,85	50,37	58,34	27,15	30,53	1,13	-58,42	96,01	100,39
	B1 D, 2006-2	50,19	9,36	12,09	2,31	19,74	61,05	62,73	95,47	99,59	49,51	55,00	24,87	16,69	1,42	-54,06	86,89	92,41
2	B1 A, 2006-2	13,63	8,91	13,21	1,77	20,40	70,42	71,08	113,50	118,26	54,07	57,41	32,58	15,41	1,39	-70,53	101,76	109,82
	B1 B, 2006-2	33,91	10,59	13,91	2,01	22,50	72,06	70,75	110,37	116,15	50,36	51,89	29,17	33,98	2,49	-68,82	100,43	107,94
	B1 C, 2006-2	9,92	9,31	13,57	2,22	21,88	70,63	69,11	106,69	111,40	46,11	48,39	30,31	19,36	2,17	-78,95	98,61	106,05
	B1 D, 2006-2	29,45	10,72	14,65	2,31	22,92	74,47	73,43	110,32	114,08	53,14	48,84	32,92	25,90	1,58	-62,11	105,90	113,06
	middel	28,03	9,73	13,30	2,58	21,09	68,41	69,07	105,99	110,09	50,48	52,93	28,95	25,64	1,99	-58,47	97,80	103,94
	RSD(%)	44,9%	6,6%	7,2%	28,9%	7,3%	7,2%	5,2%	6,5%	6,4%	5,7%	7,0%	10,3%	32,7%	35,9%	-26,2%	6,4%	6,8%
	nominel	31,9	13,55	13,55	2,57	23,9	73,70	73,70	105,50	105,50	68,70	68,70	27,83	23,58	3,68	3,68	103,0	103,0
	genfinding (%)	87,9%	71,8%	98,1%	100,4%	88,3%	92,8%	93,7%	100,5%	104,4%	73,5%	77,0%	104,0%	108,8%	54,0%	-1589,0%	94,9%	100,9%

Bilag A, side 7

Sammenligning af genfinding for ICP-MS og ICP-OES

Genfinding af nominelle værdier er sammenlignet for for ICP-OES og ICP-MS for hhv. 2002-2 og 2006-2

		As 188.981	Ba 230.425	Cd 228.803	Co 228.616	Cr 267.708	Cu 327.393	Mo 202.031	Ni 231.604	Pb 220.353	V 292.402	Zn 213.857
ICP-OES	A1 2002-2	99,0%		95,4%		103,6%	172,2%		103,7%	108,7%		105,8%
	B1 2002-2	96,2%		103,4%		104,8%	138,8%		104,5%	104,8%		108,9%
	A1, 2006-2	96,6%	84,3%	91,1%	90,9%	98,3%	154,6%	80,9%	112,5%	87,4%	87,3%	109,9%
	B1, 2006-2	87,9%	71,8%	100,4%	88,3%	93,7%	104,4%	73,5%	104,0%	108,8%	54,0%	100,9%

		As 75	Ba 137	Cd 114	Co 59	Cr 52	Cu 63	Mo 95	Ni 60	Pb 220	V 51	Zn 66
ICP-MS	A1 2002-2	98,4%		98,8%		106,7%	97,9%		97,7%	105,2%		95,2%
	B1 2002-2	98,7%		99,2%		103,2%	96,6%		94,8%	101,8%		89,5%
	A1, 2006-2	90,0%	99,7%	102,5%	101,6%	100,0%	106,7%	86,3%	97,0%	107,3%	94,5%	88,2%
	B1, 2006-2	88,3%	100,2%	103,9%	100,8%	100,2%	82,4%	85,1%	97,5%	108,2%	92,5%	90,9%

Tabellen herunder: 1 angiver at ICP-MS måler højere end ICP-OES. -1 angiver det omvendte.

		As	Ba	Cd	Co	Cr	Cu	Mo	Ni	Pb	V	Zn
ICP-OES	A1 2002-2	-1		1		1			-1	-1		-1
	B1 2002-2	1		-1		-1			-1	-1		-1
ICP-MS	A1, 2006-2	-1	1	1	1	1		1	-1	1	1	-1
	B1, 2006-2	1	1	1	1	1		1	-1	-1	1	-1
	Sum 2002-2	0		0		0	0		-2	-2		-2
	Sum 2006-3	0	2	2	2	2	0	2	-2	0	2	-2

Totalsum, 2002-2: -6
Totalsum, 2006-2: 8

Resultater for ICP-MS er gennemsnitligt lavere end for ICP-OES
Resultater for ICP-MS er gennemsnitligt højere end for ICP-OES

Udelukket grundet interferens

B I L A G   B

ICP-OES, valg af bølgelængde, kvantifikationsgrænse og interferenser

ICP-OES, valg af bølgelængde, kvantifikationsgrænse og interferenser

I tabellen herunder er angivet anbefalet bølgelængde, kvantifikationsgrænse og potentielle interferenser for ICP-OES. Data stammer fra standarden ISO11885 Water quality Determination of selected elements by inductively coupled plasma optical emission spectrometry ICP-OES.

Kvantifikationsgrænsen, X_{LQ} defineres i standarden som $3 \cdot X_{LD}$, hvor X_{LD} er detektionsgrænsen. X_{LD} er defineret som $3 \cdot S_D$, hvor S_D er spredningen for en blankprøve indenfor én prøveserie.

ISO/FDIS 11885:2007(E)

Table 1 — Recommended wavelengths ^a, achievable limits of quantification (X_{LQ} ^b) for different types of instruments and important spectral interferences

Element	Wavelength nm	Approx. X_{LQ}		Interfering elements
		Radial viewing µg/l	Axial viewing µg/l	
Ag	328,068	(20)	(4)	Fe, Mn, Zr
	338,289	(20)	(10)	Cr, Fe, Zr, Mn
Al	167,079	1	2	Fe, Pb
	308,215	100	17	Fe, Mn, OH, V
	396,152	10	6	Cu, Fe, Mo, Zr
As	188,979	18	14	Al, Cr, Fe, Ti
	193,696	5	14	Al, Co, Fe, W, V
	197,197	(100)	31	Al, Co, Fe, Pb, Ti
B	182,528	(6)	—	B
	208,957	(5)	(7)	Al, Mo
	249,677	10	5	Co, Cr, Fe
	249,772	4	24	Co, Fe
Ba	230,425	—	3	—
	233,527	2	0,5	Fe, V
	455,403	6	0,7	Zr
	493,408	(3)	0,4	-
Be	313,042	(2)	(0,1)	Fe
	313,107	—	(0,3)	V
	234,861	(5)	(0,1)	—
Bi	223,060	(40)	(17)	Co, Cu, Ti, V
	306,770	(80)	(165)	Fe, Mo, V
Ca	315,887	100	13	Co, Mo
	317,933	26	4	Fe, V
	393,366	0,4	25	V, Zr
	422,673	—	—	V, Mo, Zr
Cd	214,441	1	0,9	As, Cr, Fe, Sc, Sb
	226,502	4	0,2	As, Co, Fe, Ni
	228,802	2	0,5	As, Co, Sc
Ce	228,616	6	1	Ti
	238,892	10	3	Fe

Table 1 (continued)

Element	Wavelength nm	Approx. X_{LD}		Interfering elements
		Radial viewing $\mu\text{g/l}$	Axial viewing $\mu\text{g/l}$	
Cr	205,559	1	5	Be, Fe, Mo, Ni, Ti
	267,719	4	2	Mn, P, V
	283,563	(10)	(2)	Fe, Mo, V, W
	284,324	(10)	—	Fe
Cu	324,754	9	2	Cr, Fe, Mo, Ti
	327,396	4	3	Co, Ti
Fe	238,204	14	(3)	Co
	259,940	6	2	Co
	271,441	—	—	—
Ga	287,424	—	—	Cr
	294,364	—	—	Fe, Ti
	417,204	—	—	Fe, V
In	230,605	—	—	Fe
	325,609	—	—	Mn
	410,175	—	—	Ce
K	766,490	66	20	Ar, Ba, Mg
	769,896	—	(230)	Ba
Li	460,290	900	(700)	Ar, Fe
	670,778	6	10	Ar
Mg	279,078	33	19	Fe
	279,553	1	7	Fe
	285,213	4	14	Cr
Mn	257,610	1	0,4	Cr, Fe, Mo, W
	293,305	(20)	(8)	Al, Cr, Fe, Ti
Mo	202,031	(30)	(2)	Al, Fe, Ni
	204,597	(50)	(5)	Co, Cr
Na	330,237	(20)	300	Zn
	588,995	20	200	Ar, V
	589,592	93	20	Ba
Ni	221,648	10	2	Si
	231,604	15	2	Co, Sb
P	177,434	500	(15)	Cu
	178,221	25	13	Fe, I
	213,618	500	50	Co, Cu, Fe, Mo, Zn
	214,915	330	9	Al, Co, Cu, Mg

Table 1 (continued)

Element	Wavelength nm	Approx. X_{LQ}		Interfering elements
		Radial viewing $\mu\text{g/l}$	Axial viewing $\mu\text{g/l}$	
Pb	220,353	14	5	Al, Co, Fe, Ti
	283,305	(70)	(20)	Cr, Fe
S	180,669	13	33	As, Ca
	181,975	39	17	Cr, Mo
Sb	206,834	(100)	(4)	Co, Cr, Fe, Mg, Mn
	217,582	(100)	(18)	Pb, Fe
Se	196,089	(100)	(7)	—
	203,984	(100)	(7)	Cr, Sb
Si	212,412	3	(13)	Mo
	251,611	20	10	—
	288,158	(30)	24	Cr
Sn	189,988	(100)	(60)	Cr, Ti
	235,485	(100)	(200)	Cd, Mo
	283,998	—	(120)	—
Sr	407,771	2,6	0,6	Cr
	421,552	0,1	0,1	—
	460,733	(10)	(3)	—
Ti	334,941	(5)	(2)	Cr
	336,123	(10)	(1)	—
	337,280	(10)	—	—
	368,521	(10)	—	Co, Cr
V	290,881	(10)	—	Fe, Mo
	292,402	(10)	(3)	Cr, Fe, Mo, V
	310,229	(10)	(0,7)	Cr, Mg
	311,071	(10)	(1)	Cr, Fe, Mn, Ti
W	202,998	(60)	—	Ni, Zn
	207,912	(30)	(10)	Ni, Mo, V
	209,860	(60)	(20)	—
	222,589	(60)	(30)	Cr, Cu, Ni
	239,711	(60)	—	—
Zn	202,548	—	(3)	Cr, Cu, Co, Ni
	206,200	13	5	Cr
	213,857	3,3	1	Cu, Fe, Ni

Table 1 (continued)

Element	Wavelength nm	Approx. X_{LO}		Interfering elements
		Radial viewing $\mu\text{g/l}$	Axial viewing $\mu\text{g/l}$	
Zr	338,197	—	(2)	Mo
	343,823	(10)	(0,3)	—
	354,262	(50)	(1)	—
NOTE 1 X_{LO} : Definition of the limit of quantification (X_{LO}) according to definition 3.11.				
NOTE 2 Most X_{LO} data derive from the interlaboratory trial (see Annex B). Participants were asked to report their X_{LO} calculated according to definition 3.11. In Table 1, the median of the reported data for the matrix drinking water is given. Data reported in brackets derive from other sources.				
^a Wavelength in Table 1 according to NIST tables for basic atomic spectroscopic data (http://physics.nist.gov/PhysRef/Data/Handbook/) ^b As some wavelengths are only recommended for vacuum instruments and not recommended for purged instruments, the choice of wavelengths for a specific instrument should be carried out with respect to the manufacturer's recommendation.				

B I L A G   C

ICP-MS, valg af isotoper, kvantifikationsgrænse og interferenser

ICP-MS, valg af isotoper, kvantifikationsgrænse og interferenser

I tabellen herunder er angivet anbefalet isotoper, kvantifikationsgrænse og potentielle interferenser for ICP-MS. Data stammer fra standarden ISO17294-2 Water quality – Application of inductively coupled plasma spectrometry (ICP-MS), part 2: Determination of 62 elements.

Limit of quantification er defineret som "lowest concentration of an analyte that can be determined with a defined level of accuracy and precision".

ISO 17294-2:2003(E)

Table 1 — Limits of application for unpolluted water

Element	Isotope often used	Limit of application ^a µg/l	Element	Isotope often used	Limit of application ^a µg/l	Element	Isotope often used	Limit of application ^a µg/l
Ag	¹⁰⁷ Ag	1	Ho	¹⁶⁵ Ho	0,1	Se	⁷⁷ Se	10
	¹⁰⁹ Ag	1	In	¹¹⁵ In	0,1		⁷⁸ Se	10
Al	²⁷ Al	5	Ir	¹⁹³ Ir	0,1		⁸² Se	10
As	⁷⁵ As	1	K	³⁹ K	50	Sm	¹⁴⁷ Sm	0,1
Au	¹⁹⁷ Au	0,5	La	¹³⁹ La	0,1	Sn	¹¹⁸ Sn	1
B	¹⁰ B	10	Li	⁶ Li	10		¹²⁰ Sn	1
	¹¹ B	10		⁷ Li	1	Sr	⁸⁶ Sr	0,5
Ba	¹³⁷ Ba	3	Lu	¹⁷⁵ Lu	0,1		⁸⁸ Sr	0,3
	¹³⁸ Ba	0,5	Mg	²⁴ Mg	1	Tb	¹⁵⁹ Tb	0,1
Be	⁹ Be	0,5		²⁶ Mg	10	Te	¹²⁶ Te	2
Bi	²⁰⁹ Bi	0,5	Mn	⁵⁵ Mn	3	Th	²³² Th	0,1
Ca	⁴³ Ca	100	Mo	⁹⁵ Mo	0,5	Tl	²⁰³ Tl	0,2
	⁴⁴ Ca	50		⁹⁸ Mo	0,3		²⁰⁵ Tl	0,1
	⁴⁶ Ca	10	Na	²³ Na	10	Tm	¹⁶⁹ Tm	0,1
Cd	¹¹¹ Cd	0,1	Nd	¹⁴⁶ Nd	0,1	U	²³⁸ U	0,1
	¹¹⁴ Cd	0,5	Ni	⁵⁸ Ni	1	V	⁵¹ V	1
Ce	¹⁴⁰ Ce	0,1		⁶⁰ Ni	3	W	¹⁸² W	0,3
Co	⁵⁹ Co	0,2	P	³¹ P	5,0		¹⁸⁴ W	0,3
Cr	⁵² Cr	1	Pb	²⁰⁶ Pb ^b	0,2	Y	⁸⁹ Y	0,1
	⁵³ Cr	5		²⁰⁷ Pb ^b	0,2	Yb	¹⁷² Yb	0,2
Cs	¹³³ Cs	0,1		²⁰⁸ Pb ^b	0,1		¹⁷⁴ Yb	0,2
Cu	⁶³ Cu	1	Pd	¹⁰⁶ Pd	0,5	Zn	⁶⁴ Zn	1
	⁶⁵ Cu	2	Pr	¹⁴¹ Pr	0,1		⁶⁶ Zn	2
Dy	¹⁶³ Dy	0,1	Pt	¹⁹⁵ Pt	0,5		⁶⁸ Zn	3
Er	¹⁶⁷ Er	0,1	Rb	⁸⁵ Rb	0,1	Zr	⁹⁰ Zr	0,2
Eu	¹⁵¹ Eu	0,1	Re	¹⁸⁵ Re	0,1	^a Depending on the instrumentation significantly lower limits can be achieved. ^b In order to avoid mistakes due to the different isotope ratios in the environment, the signal intensities of ²⁰⁶ Pb, ²⁰⁷ Pb and ²⁰⁸ Pb shall be added.		
	¹⁵³ Eu	0,1		¹⁸⁷ Re	0,1			
Ga	⁶⁹ Ga	0,3	Rh	¹⁰³ Rh	0,1			
	⁷¹ Ga	0,3	Ru	¹⁰¹ Ru	0,2			
Gd	¹⁵⁷ Gd	0,1		¹⁰² Ru	0,1			
	¹⁵⁸ Gd	0,1	Sb	¹²¹ Sb	0,2			
Ge	⁷⁴ Ge	0,3		¹²³ Sb	0,2			
Hf	¹⁷⁸ Hf	0,1	Sc	⁴⁵ Sc	5			

Table 2 — Important isobaric interferences

Element	Isotope	Inter-element interferences caused by isobars and doubly charged ions	Interferences caused by polyatomic ions
Ag	¹⁰⁷ Ag ¹⁰⁹ Ag	—	ZrO NbO, ZrOH
As	⁷⁵ As	—	ArCl, CaCl
Au	¹⁹⁷ Au	—	TaO
B	¹¹ B	—	BH
Ba	¹³⁸ Ba	La ⁺ , Ce ⁺	—
Ca	⁴³ Ca	—	CNO
	⁴⁴ Ca	—	COO
Cd	¹¹¹ Cd	—	MoO, MoOH, ZrOH
	¹¹⁴ Cd	Sn ⁺	MoO, MoOH
Co	⁵⁹ Co	—	CaO, CaOH, MgCl
Cr	⁵² Cr	—	ArO, ArC, ClOH
	⁵³ Cr	Fe ⁺	ClO, ArOH,
Cu	⁶³ Cu	—	ArNa, POO, MgCl
	⁶⁵ Cu	—	SOOH
Eu	¹⁵¹ Eu	—	BaO
	¹⁵³ Eu	—	BaO
Ga	⁶⁹ Ga	Ba ⁺⁺	CrO, ArP, ClOO
Ge	⁷⁴ Ge	Se ⁺	ArS, ClCl
In	¹¹⁵ In	Sn ⁺	—
Ir	¹⁹³ Ir	—	HfO
Mg	²⁴ Mg	—	CC
	²⁵ Mg	—	CC
Mn	⁵⁵ Mn	—	NaS, ArOH, ArNH
Mo	⁹⁸ Mo	Ru ⁺	—
Ni	⁵⁸ Ni	Fe ⁺	CaO, CaN, NaCl, MgS
	⁶⁰ Ni	—	CaO, CaOH, MgCl, NaCl
Pd	¹⁰⁶ Pd	Cd ⁺	MoO, ZrO
Pt	¹⁹⁵ Pt	—	HfO
Re	¹⁸⁷ Re	Os ⁺	—
Ru	¹⁰² Ru	Pd ⁺	—
Sb	¹²³ Sb	Te ⁺	—
Sc	⁴⁵ Sc	—	COO, COOH
Se	⁷⁷ Se	—	CaCl, ArCl, ArArH
	⁷⁸ Se	Kr ⁺	ArAr, CaCl
	⁸² Se	Kr ⁺	—
Sn	¹²⁰ Sn	Te ⁺	—
V	⁵¹ V	—	ClO, SOH, ClN, ArNH
W	¹⁸⁴ W	Os ⁺	—
Zn	⁶⁴ Zn	Ni ⁺	AlCl, SS, SOO, CaO
	⁶⁶ Zn	Ba ⁺⁺	PCI, SS, FeC, SOO
	⁶⁸ Zn	Ba ⁺⁺ , Ce ⁺⁺	FeN, PCI, ArS, FeC, SS, ArNN, SOO

In the presence of elements in high mass concentrations, interferences may be caused by the formation of polyatoms or doubly charged ions which are not listed above.